

Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2022

Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2022

Denne rapport er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-indsats ved:

Anne Sofie Plum Christensen

- Senior projektleder, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)
- Ansvarlig kontaktperson for denne kortlægning – kan kontaktes på asc@cancer.dk og tlf.: 35 25 77 28

Ida Lambæk

- Studentermedhjælper, bach.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Anna Dunø Madsen

- Studentermedhjælper, bach.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Signe Hansen

- Analysemedarbejder, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Uddrag, herunder figurer og kortere citater, er tilladt med kildeangivelse:

Christensen ASP, Lambæk I, Madsen AD & Hansen S

Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2022

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba) 2023

Kræftens Bekæmpelse

Forebyggelse & Oplysning

Strandboulevarden 49

2100 København Ø

Tlf: 35 25 75 00

Rapporten findes udelukkende i elektronisk form og er tilgængelig via www.fuldafliv.dk

Forside: Colourbox

ISBN: 978-87-7064-143-2

Copyright©

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba)

Oktober 2023

Alle rettigheder forbeholdes

Forord

Alkohols sundhedskonsekvenser er omfangsrige og veldokumenterede. Alkohol er forbundet med mere end 200 forskellige tilstande og sygdomme – herunder kræft – samt en øget risiko for vold og ulykker. Alkohols konsekvenser er også udbredte blandt unge. F.eks. er hver tredje unge dansker kommet til skade på grund af alkohol og ca. 30.000 unge kommer årligt på skadestuen på grund af alkohol.

Alkohol er en væsentlig del af den danske ungdomskultur, og efter en lang periode med et fald i danske unges alkoholforbrug er udviklingen desværre igen begyndt at gå den forkerte vej. Det gælder blandt andet forekomsten af fuldskab blandt 15-16-årige. Danmark er samtidig det land i Europa, hvor flest unge drikker sig fulde, og hvor flest unge vurderer, at det er let af skaffe sig adgang til alkohol.

I 2014 lancerede Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden indsatsen 'Fuld af liv' med målene om at udskyde unges alkoholdebut, nedsætte alkoholforbruget og reducere fuldskaben blandt danske unge. Som led i denne indsats er det centralt at inddrage forældre som målgruppe, da de har en afgørende betydning for deres børns alkoholforbrug.

Denne rapport kortlægger forældres kendskab og holdninger til alkoholforbruget blandt egne børn og danske unge generelt. I rapporten indgår svar fra 1.497 forældre, der har mindst ét barn i alderen 13-17 år. Rapporten skal bidrage til at kvalificere det vidensgrundlag, som fremtidige forebyggelsesindsatser baseres på.

Peter Dalum, projektchef i Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens indsats 'Fuld af liv'

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning.....	5
English summary.....	7
Konklusioner og anbefalinger	9
Indledning	11
1. Forældres holdninger til unge og alkohol	13
Forældres holdninger til danske unges alkoholforbrug.....	13
Holdninger til alder ved alkoholdebut.....	14
Holdninger til alder ved fuldsksdebut.....	15
Tidligere danske undersøgelser	15
2. Forældres holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol.....	16
Holdninger til 18-års aldersgrænse for køb af alkohol.....	16
Holdninger til håndhævelse af aldersgrænserne.....	17
Tidligere danske undersøgelser	17
3. Forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug	18
Alkoholdebut.....	18
Fuldsksdebut	19
Hyppighed af alkoholindtag	20
Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug sammenlignet med andre unges alkoholforbrug.....	22
Tidligere danske undersøgelser	22
4. Forældres holdninger og bekymringer ift. deres børns alkoholforbrug	23
Forældres holdninger til at deres barn ikke drikker alkohol.....	23
Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug	24
Forældres bekymringer om deres barns alkoholforbrug.....	25
Tidligere danske undersøgelser	27
5. Forældres indflydelse på deres børns alkoholvaner	28
Forældres oplevelse af indflydelse.....	28
Forældres forsøg på at påvirke deres barns alkoholforbrug.....	29
Årsager til ikke at forsøge at påvirke sit barns alkoholforbrug.....	32
Indflydelse på barnets alkoholvaner ved overgang til ungdomsuddannelse.....	32
Forældres køb af alkohol til deres børn	33
Tidligere danske undersøgelser	34
6. Forældres kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft	35
Uhjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft.....	35
Hjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft	36
Tidligere danske undersøgelser	37
7. Metode.....	38

Litteraturliste.....	42
----------------------	----

Sammenfatning

I denne rapport kortlægges teenageforældres holdninger og viden om alkohol blandt deres egne børn og unge generelt. Rapporten bygger på data fra en webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 1.497 forældre med mindst ét barn i alderen 13-17 år. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion – men i Norstat og Dynatas paneler – i perioden 14. november til 25. december 2022. Data er nationalt repræsentativt i forhold til forældres køn, barns alder og region.

Forældres holdninger til unge og alkohol

Cirka 7 ud af 10 forældre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt. Hver tredje forældre mener, at det er i orden, hvis børn og unge er under 16 år, første gang de drikker en genstand – mens 13 % mener, at de bør være mindst 18 år. 15 % mener, at børn og unge slet ikke skal drikke alkohol. Cirka hver tiende forældre mener, at det er i orden, hvis børn og unge drikker sig fulde før de er fyldt 16 år – mens knap hver fjerde mener, at man skal være minimum 18 år (23 %). 3 ud af 10 forældre mener, at børn og unge slet ikke skal drikke sig fulde.

Forældres holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol

Cirka 6 ud af 10 forældre (59 %) mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent. Desuden mener 67 % af forældre, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol i butikker, kiosker og supermarkeder.

Forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug

Lidt over halvdelen af forældre (56 %) angiver, at deres barn har prøvet at drikke en genstand alkohol. 29 % angiver desuden, at deres barn har prøvet at være fuld. Langt flere forældre til 15-17-årige, sammenlignet med forældre til 13-14-årige, angiver, at deres barn har prøvet at drikke en genstand og prøvet at være fuld. 70 % af forældre tror, at deres barn drikker *mindre* end deres jævnaldrende, mens 23 % tror, at deres barn drikker *som gennemsnittet*. Kun 1 % tror, at deres barn drikker *mere* end deres jævnaldrende.

Forældres holdninger og bekymringer i forhold til deres børns alkoholvaner

Blandt forældre, hvis barn drikker alkohol, mener 84 %, at deres barns alkoholforbrug er passende, mens 10 % mener, at det er for højt. Mere end 4 ud af 10 forældre (43 %), hvis barn drikker alkohol, har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug. Flest bekymrer sig om risikoen for ulykker (28 %) og overgreb (26 %) i forbindelse med barnets alkoholforbrug – herunder vold, røveri og seksuelle overgreb.

Forældres indflydelse på deres børns alkoholvaner

81 % af forældre oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug, mens 13 % oplever, at de ikke har nogen indflydelse. Ligeledes gør 81 % af forældre noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol. Forældre forsøger især at påvirke deres barns alkoholforbrug ved at tale med barnet om det (46 %), ved at lave aftaler med barnet om det (39 %), ved at forsøge at være en rollemodel (38 %) samt ved at undgå at servere alkohol for barnet (33 %). Hver tredje forælder til 15-17-årige på en gymnasial uddannelse svarer, at det blev sværere at blande sig i barnets alkoholforbrug, da barnet startede på

ungdomsuddannelsen. Mens mange forældre gør noget for at begrænse deres børns alkoholforbrug, er der modsat en del, der køber alkohol til deres børn, der ikke er gamle nok til at købe det selv. Knap hver fjerde forælder (23 %) til 13-15-årige har købt alkohol til deres børn, mens hver tredje forælder (33 %) til 16-17-årige har købt alkohol til deres børn, mens de var under 16 år.

Forældres kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Når forældre bliver spurgt, hvilke sygdomme de mener, at alkohol øger risikoen for, angiver 28 % kræft (uhjulpet kendskab). Når kræft angives som én af flere svarmuligheder til spørgsmålet om, hvilke sygdomme og tilstande alkohol øger risikoen for, angiver 52 % kræft (hjulpet kendskab).

English summary

In this report, we examine teenage parents' knowledge and attitudes toward alcohol consumption, both among their own children and among young people in general. The report is based on data from a web-based survey, conducted among 1,497 parents, each with at least one child aged 13-17 years. The data was collected by the research agency Epinion, using Norstat and Dynata's panels, during the period from November 14th to December 25th in 2022. The data is nationally representative in terms of parents' gender, their children's ages, and geographic region.

Parents' attitudes towards young people and alcohol

Approximately 7 out of 10 parents believe that alcohol consumption among Danish youth is too high. One-third of parents think it's acceptable for children and young people to drink their first alcoholic beverage before the age of 16, while 13% believe they should be at least 18 years old. A further 15% believe that children and young people should not consume alcohol at all. About one in ten parents think it's okay for children and young people to get drunk before the age of 16, while nearly one-fourth believe they should be at least 18 years old (23%). Meanwhile, 3 out of 10 parents believe that children and young people should not get drunk at all.

Parents' attitudes towards age limits for buying alcohol

Approximately 6 out of 10 parents (59%) believe there should be an age limit of 18 years for buying all types of alcohol everywhere, regardless of alcohol content. Furthermore, 67% of parents believe that more should be done to enforce age limits for alcohol purchases in stores, kiosks, and supermarkets.

Parents' awareness of their children's alcohol consumption

Slightly over half of parents (56%) report that their child has drunk an alcoholic beverage, and furthermore, 29% report that their child has experienced being drunk. A lot more parents of 15-17-year-olds compared to those with 13-14-year-olds report that their child has consumed an alcoholic beverage and has experienced being drunk. 70% of parents believe that their child drinks less than their peers, while 23% believe their child's drinking behavior is like the average. Only 1% of parents believe their child drinks more than their peers.

Parents attitudes and concerns regarding their children's alcohol habits

Among parents whose child consumes alcohol, 84% believe their child's alcohol consumption is appropriate, while 10% believe it's too high. More than 4 out of 10 parents (43%) with children who drink alcohol have concerns about their child's alcohol consumption. Most concerns relate to the risk of accidents (28%) and assaults (26%) associated with their child's alcohol consumption, including violence, robbery, and sexual assault.

Parents' influence on their children's alcohol habits

81% of parents feel that they have an influence on their child's alcohol consumption, while 13% feel that they have no influence. Similarly, 81% of parents take actions to influence their child to drink less or abstain from alcohol. Parents primarily try to influence their child's alcohol consumption by having conversations with them about it (46%), making agreements with them (39%), being role models (38%), and avoiding serving alcohol to their child (33%).

One-third of parents of 15-17-year-olds in upper secondary education report that influencing their child's alcohol consumption became more challenging upon the child's enrollment in secondary education. While many parents take steps to limit their child's alcohol consumption, there are some who purchase alcohol for their children, who are not old enough to buy it themselves. Nearly one-fourth of parents (23%) of 13-15-year-olds have bought alcohol for their children, while one-third of parents (33%) of 16-17-year-olds have done so when their children were under 16 years old.

Parents' knowledge of the link between alcohol and cancer

When asked which diseases they believe alcohol increases the risk of, 28% of parents mention cancer (unprompted awareness). When cancer is presented as one of the response options to the question about which diseases and conditions alcohol increases the risk of, 52% mention cancer (prompted awareness).

Konklusioner og anbefalinger

I dette afsnit er de vigtigste fund fra rapporten fremhævet, og der er fulgt op med anbefalinger til, hvordan 'Fuld af liv'-indsatsen og andre forebyggelsesaktører kan målrette indsatser mod forældre for at skabe en sundere alkoholkultur blandt danske unge.

Konklusion: Ifølge størstedelen af forældre er andre danske unges alkoholforbrug for højt, mens deres egne børns alkoholforbrug er passende.

69 % af forældre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt. Når det kommer til egne børn, angiver 84 %, at deres barns alkoholforbrug er passende. Derudover mener 70 %, at deres eget barn drikker mindre end andre unge på samme alder. Kun 1 % tror, at deres barn drikker mere end deres jævnaldrende.

Anbefaling: Fundene peger på, at forældre enten har en overdreven forestilling om, hvor meget danske unge drikker, eller at forældrene underdriver, hvor meget deres egne børn drikker – eller en kombination af disse. Når 'Fuld af liv' og andre aktører sætter unges alkoholforbrug og konsekvenserne heraf på dagsordenen, er det derfor relevant at forsøge at finde en balance, hvor man ikke skaber en overdreven forestilling om, hvor meget alkohol unge drikker. Det kan nemlig skabe en selvforstærkende effekt, hvis forældre og unge tror, at det er normen at drikke sig fuld hver weekend. Resultaterne viser også, at det er vigtigt, at forældre har en løbende dialog med deres børn om alkohol, så de har en nogenlunde fornemmelse af, hvor meget alkohol barnet drikker.

Konklusion: Konsekvenser såsom risici for overgreb og ulykker bekymrer flere forældre end risikoen for sundhedskonsekvenser.

Mere end 4 ud af 10 forældre til børn, der drikker alkohol, har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug (43 %). Det er især risikoen for ulykker og overgreb (vold, røveri og seksuelle overgreb), der bekymrer forældre, mens færre bekymrer sig om risikoen for f.eks. sundhedskonsekvenser (18 %).

Anbefaling: Det anbefales, at sundhedsaktører både fokuserer på alkohols langsigtede konsekvenser (f.eks. sundhed og indlæring) og de mere umiddelbare konsekvenser såsom ulykker og overgreb, der ligger forældrene mere på sinde. Alkohols umiddelbare konsekvenser kan muligvis i særlig grad motivere forældre og beslutningstagere til at forsøge at påvirke unges alkoholforbrug i en sundere retning.

Konklusion: De fleste forældre oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug – og gør også noget for at påvirke dette.

8 ud af 10 forældre (81 %) oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug, og lige så mange (81 %) gør noget for at påvirke deres børn til at drikke mindre eller til slet ikke at drikke alkohol. Forældre forsøger især at påvirke deres barns alkoholforbrug ved at tale med barnet om dets alkoholforbrug (46 %), lave aftaler (39 %) eller forsøge at være en rollemodel ved at begrænse eget alkoholforbrug (38 %). Kun få forældre forsøger at begrænse barnets alkoholforbrug ved at følge en fælles alkoholpolitik i barnets klasse eller ved at snakke eller lave aftaler med forældre til barnets venner. Hver tredje forælder til 15-17-årige på en gymnasial uddannelse svarer, at det blev sværere at blande sig i barnets alkoholforbrug, da barnet startede på ungdomsuddannelsen.

Anbefaling: Forældre har en afgørende betydning for deres børns alkoholforbrug, og det er derfor fortsat vigtigt, at 'Fuld af liv'-indsatsen og andre forebyggelsesaktører hjælper

forældre med viden og værktøjer til, hvordan de kan påvirke deres barns alkoholvaner i en sundere retning. Herunder ved at opfordre til at bevare den gode dialog, lave aftaler og sætte rammer for barnets alkoholforbrug. I den forbindelse kan 'Fuld af liv'-indsatsens forældremateriale 'Dit barn – din alkoholholdning' med fordel promoveres over for lærere, SSP-konsulenter og andre relevante aktører (gratis materiale findes på <https://www.alkoholdning.dk/materialer/>). På ungdomsuddannelserne kan forældreinddragelsen understøttes af indsatsen "Gymnasier Fuld af liv" ved at udbrede kendskabet hertil.

Konklusion: Mange forældre køber alkohol til deres børn, som ifølge loven ikke er gamle nok til at købe alkohol selv.

Næsten hver fjerde forælder til 13-15-årige har købt alkohol til deres børn, mens en tredjedel af forældre til 16-17-årige har købt alkohol til deres børn, mens de var under 16 år. Det til trods for – eller måske netop fordi – det ikke er lovligt for unge under 16 år at købe alkohol.

Anbefaling: Det anbefales at oplyse forældre om, at de har betydning for deres børns alkoholforbrug, og at en tidlig alkoholdebut er forbundet med et større alkoholforbrug senere i livet og øget risiko for alkoholafhængighed. Samtidig kan man gøre opmærksom på, at Sundhedsstyrelsen fraråder børn og unge under 18 år at drikke alkohol.

Konklusion: Flertallet af forældre mener, at der skal være en 18-års aldersgrænse for køb af alkohol alle steder uanset alkoholprocent – og at håndhævelsen af aldersgrænserne skal styrkes.

6 ud af 10 forældre mener, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent, og 67 % ønsker en styrket håndhævelse af aldersgrænserne.

Anbefaling: Det anbefales at fortsætte arbejdet for at hæve aldersgrænsen for køb af alkohol (med alkoholprocent under 16,5) til 18 år i detailhandlen (butikker, kiosker, supermarkeder m.m.). Samtidig er det vigtigt fortsat at arbejde for en bedre håndhævelse af de eksisterende aldersgrænser for køb af alkohol. Det er relevant at gøre beslutningstagere opmærksomme på, at flertallet af forældre ønsker en 18-års aldersgrænse og bedre håndhævelse.

Indledning

Denne rapport omhandler forældres holdninger til og viden om unges alkoholvaner. Rapporten bygger på svar fra 1.497 forældre med mindst ét barn i alderen 13-17 år. Det er relevant at belyse unges alkoholvaner ud fra et forældreperspektiv, da forældre har stor betydning for deres børns alkoholvaner (1, 19).

Formål

Formålet med rapporten er at give offentligheden – herunder politikere og presse – et indblik i forældres viden om og holdninger til unges alkoholvaner. Samtidig skal rapportens resultater anvendes til at styrke det vidensgrundlag, som fremtidige forebyggelsesindsatser baseres på.

Baggrund

Alkohol er sundhedsskadeligt og øger risikoen for mere end 200 sygdomme og tilstande, herunder kræft, hjertesygdom og leversygdom (2). I Danmark er der årligt i gennemsnit 2.465 dødsfald, hvor alkohol fremgår som tilgrundliggende eller medvirkende diagnose i Dødsårsagsregisteret (3). Det reelle antal alkoholrelaterede dødsfald er formentligt højere, da alkohol ikke altid fremgår som dødsårsag. Et tidligere studie fandt, at der årligt var næsten 4.000 alkoholrelaterede dødsfald (4).

Blandt unge er alkohols konsekvenser også tydelige, idet alkohol påvirker den unge hjerne, der stadig er under udvikling (2, 5), og samtidig øger risikoen for ulykker, vold og konflikter. Hver tredje 15-25-årige er kommet til skade på grund af alkohol og 40 % har oplevet "black out" (6). 4 % af 15-24-årige angiver endda, at de inden for det seneste år har været forbi skadestuen på grund af alkohol (7). I de mest tragiske tilfælde ender det i dødsfald, og hver måned er alkohol i gennemsnit skyld i ét dødsfald blandt 15-24-årige (8).

Alkohol og kræft

Alkohol har siden 1988 været på verdenssundhedsorganisationen WHO's liste over stoffer, der med sikkerhed er kræftfremkaldende for mennesker (9). Alkohol øger risikoen for mindst 7 kræftformer, herunder kræft i mundhulen, svælg, struben, spiserøret, mavesækken (ved >3 genstande/d), leveren, brystet, tyk- og endetarmen. Risikoen for kræft stiger med mængden af alkohol, der indtages (10). Det er estimeret, at der hvert år er mindst 1.100 danskere, der får kræft som følge af alkohol (11).

Alkoholvaner grundlægges i ungdommen

Forskning viser, at alkoholvaner grundlægges i ungdommen. Unge, der i teenageårene har et stort forbrug af alkohol, har en større risiko for senere i livet at drikke mere end andre voksne (12). Derudover øger en tidlig alkoholdebut risikoen for alkoholafhængighed senere i livet (13, 14).

Danske unge har et højt alkoholforbrug og drikker mest i Europa

De seneste årtier er alkoholforbruget faldet blandt danske unge, samtidig med at debutalderen er steget (15). Faldet ses også i den seneste Sundhedsprofil fra 2021 blandt 16-24-årige (16). Desværre viser flere nye undersøgelser, at danske unges alkoholforbrug igen er stigende (6, 15, 17). Danmark har fortsat "europarekord", hvad angår fuldskab blandt unge. F.eks. har gennemsnitligt 40 % af danske 15-16-årige været fulde mindst én gang den

seneste måned. Det er mere end i noget andet europæisk land, hvor den tilsvarende andel er 13 % (18).

Forældre har betydning for unges alkoholforbrug

Der er god evidens for, at forældre har indflydelse på deres børns alkoholforbrug (1, 19). Blandt andet har forældres eget alkoholforbrug, aftaler/regler om alkohol og god kommunikation mellem forælder og barn sammenhæng med barnets alkoholforbrug.

Alkohol bidrager til social ulighed

Det er især personer med lavere socioøkonomisk status, der oplever de største konsekvenser af et højt alkoholforbrug (20). Det gælder også blandt unge, hvor der er social ulighed i negative konsekvenser af alkoholforbrug som for eksempel vold, ulykker og fortrudte handlinger. Den sociale ulighed ses også, når der tages højde for størrelsen af alkoholindtaget (19).

Alkoholindsatsen 'Fuld af liv'

Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholindsats 'Fuld af liv' blev lanceret i 2014 og arbejder for at skabe en sundere alkoholkultur blandt unge. Indsatsens mål er at få unge til at starte senere med at drikke alkohol, at unge skal drikke mindre, og at færre unge skal drikke sig fulde. Samtidig arbejdes der for at skabe en kulturændring, hvor alkohol ikke er omdrejningspunktet for fællesskabet, og hvor ingen oplever drikkepres. 'Fuld af liv's forældreindsats kan ses her: www.alkoholdning.dk

Datagrundlag

Undersøgelsen bygger på besvarelser fra 1.497 forældre til børn i alderen 13-17 år. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion – i Norstat og Dynatas paneler – ved brug af et internetbaseret spørgeskema fra 14. november til 25. december 2022. Data er indsamlet via kvoter, der sikrer en nationalt repræsentativ fordeling i forhold til forældres køn, barns alder og region.

For mere information om rapportens datagrundlag og metode se kapitel 7.

Definitioner

Genstand

En hel genstand svarer til én af følgende drikke: 1 almindelig øl, 1 glas vin, 1 alkoholcider, 1 alkoholsodavand, 1 drink/cocktail, 1 stort shot (f.eks. vodka) eller 2 store shots Ga-Jol/Fisk. Desuden svarer 1 flaske vin til 6 genstande og 1 flaske spiritus til 20 genstande. Respondenterne blev præsenteret for denne definition, da de udfyldte spørgeskemaet.

Alkoholdebut

Alderen hvor barnet første gang drak en hel genstand – vurderet af forældrene.

Fuldskabsdebut

Alderen hvor barnet var fuld første gang – vurderet af forældrene.

Har et alkoholforbrug/drikker alkohol

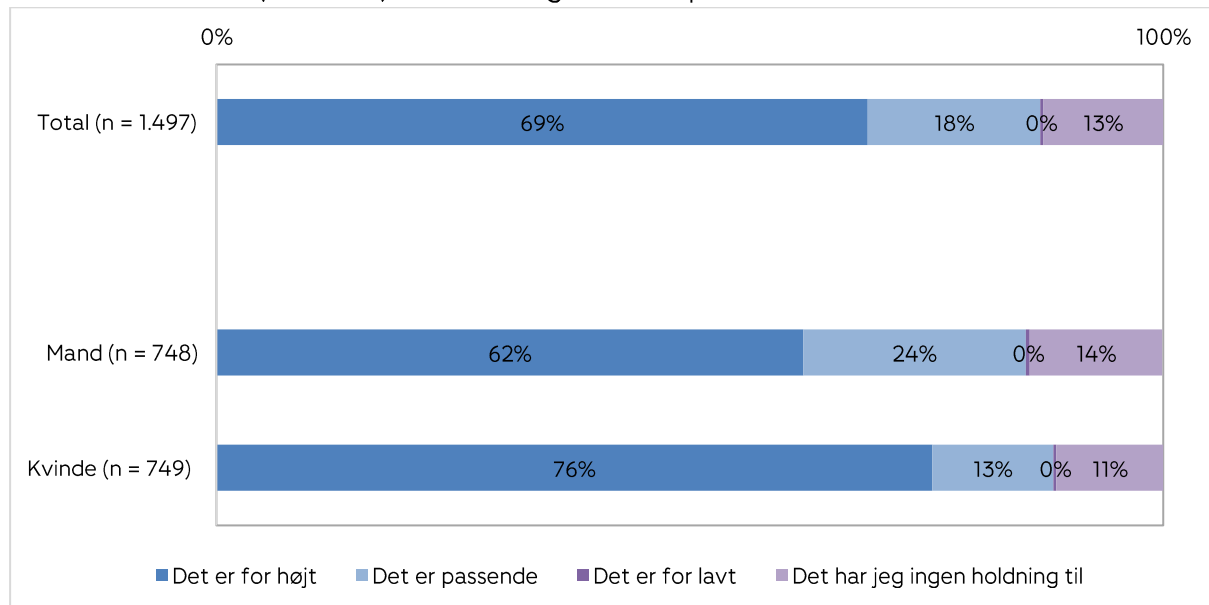
I rapporten bruges udsagnene "børn der har et alkoholforbrug" og "børn der drikker alkohol" generelt om børn, hvor forældrene har angivet, at barnet drikker alkohol oftere end aldrig.

1. Forældres holdninger til unge og alkohol

Forældres holdninger til danske unges alkoholforbrug

Figur 1.1. *Hvad tænker du om danske unges alkoholforbrug?*¹

Blandt forældre (n=1.947) – totalt og fordelt på forældres køn*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

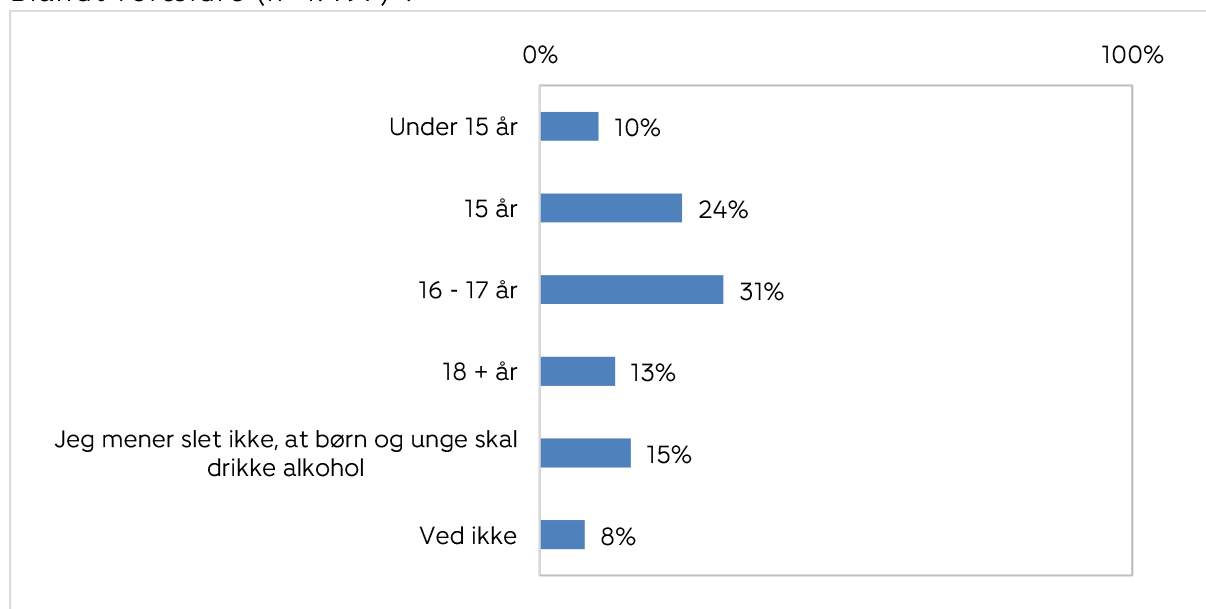
- 7 ud af 10 forældre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt (69 %).
- Flere mødre end fædre mener, at danske unges alkoholforbrug er for højt (76 % mod 62 %).

¹ Kun 5 personer har svaret "Det er for lavt", svarende til 0,3 % af respondenterne. Derfor afrundes det til 0 % og kan næsten ikke ses på figuren.

Holdninger til alder ved alkoholdebut

Sundhedsstyrelsen fraråder børn og unge under 18 år at drikke alkohol (2).

Figur 1.2. *Hvor gamle mener du, at børn og unge som minimum bør være første gang, de drikker en hel genstand, f.eks. en øl eller et glas vin?*
Blandt forældre (n=1.497)*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn, barns alder og region.

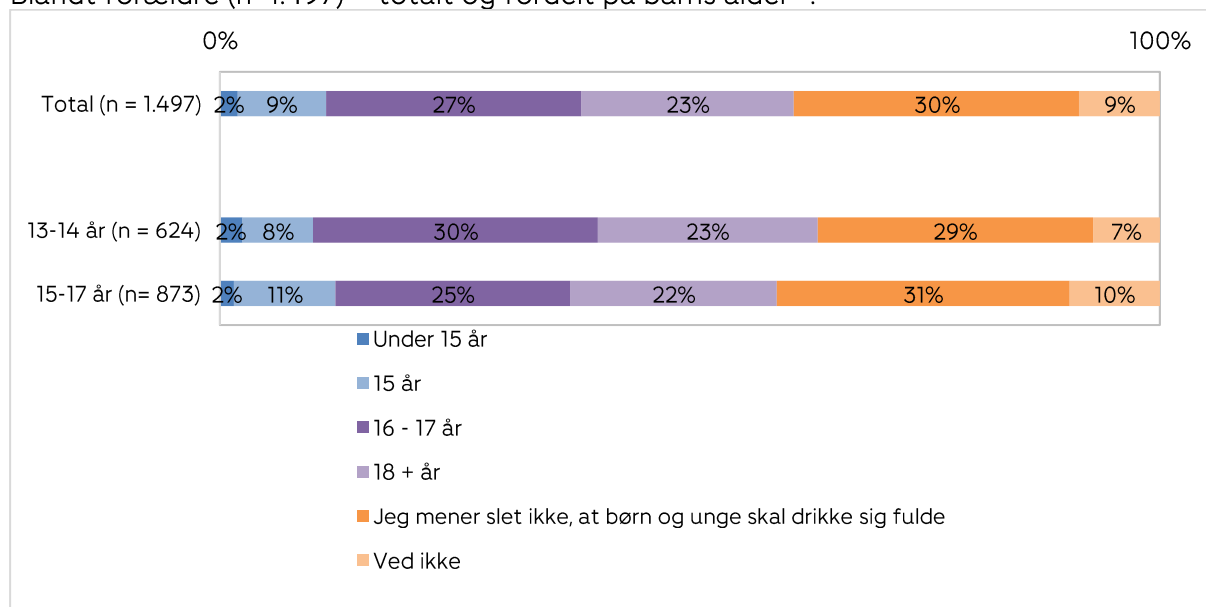
- Hver tredje forældre (34 %) mener, at det er i orden, at børn og unge er under 16 år, når de drikker en hel genstand første gang. Knap hver tredje (31 %) mener, at børn og unge skal være 16-17 år, når de drikker en genstand første gang. 13 % af forældre mener, at unge skal være mindst 18 år, før de drikker en hel genstand, mens 15% mener, at børn og unge slet ikke skal drikke alkohol.

Holdninger til alder ved fuldskabsdebut

Sundhedsstyrelsen fraråder børn og unge under 18 år at drikke alkohol (2).

Figur 1.3. *Hvor gamle mener du, at børn og unge som minimum bør være første gang, de drikker sig fulde?*

Blandt forældre (n=1.497) – totalt og fordelt på barns alder *.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn eller region.

- 38 % af forældrene mener, at det er i orden, at børn og unge drikker sig fulde første gang, mens de er under 18 år. Cirka hver fjerde forælder mener, at unge skal være 18 år eller derover, før de drikker sig fulde. 30 % af forældrene mener slet ikke, at børn og unge bør drikke sig fulde.
- Afhængig af børnenes alder (13-14 vs. 15-17 år) er der lidt forskelle i forældres holdninger til, hvor gamle børn skal være før de drikker sig fulde, men der tegner sig ikke noget klart billede af disse forskelle.

Tidligere danske undersøgelser

Rapporten 'Mellem broccoli og bajere' af TrygFonden og Mandag Morgen fra 2017 viste, at 66 % af 18-74-årige mente, at unge i dag drikker mere alkohol end de før har gjort (21).

Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens tidligere rapport 'Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014' viste, at 73 % af 15-64-årige mente, at danske unges alkoholforbrug er for højt (22).

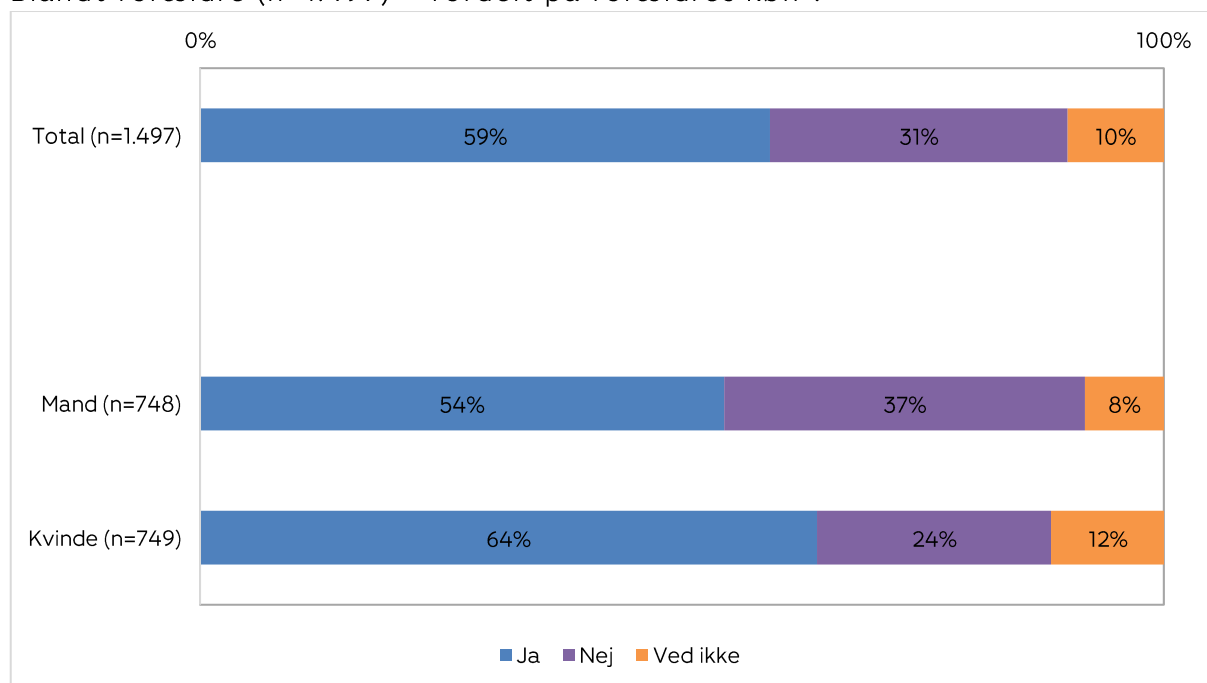
2. Forældres holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol

Holdninger til 18-års aldersgrænse for køb af alkohol

Respondenterne blev præsenteret for følgende tekst: *I Danmark siger loven for køb af alkohol i butikker, at man skal være fyldt 16 år for at købe alkohol op til 16,5 % (f.eks. øl, vin, cider), og at man skal være fyldt 18 år for at købe alkohol på 16,5 % og derover (f.eks. vodka, rom og anden stærk spiritus). Derefter blev de spurgt om deres holdning til en 18-års aldersgrænse for køb af al alkohol.*

Figur 2.1. Mener du, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder uanset alkoholprocent?

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på forældres køn*.

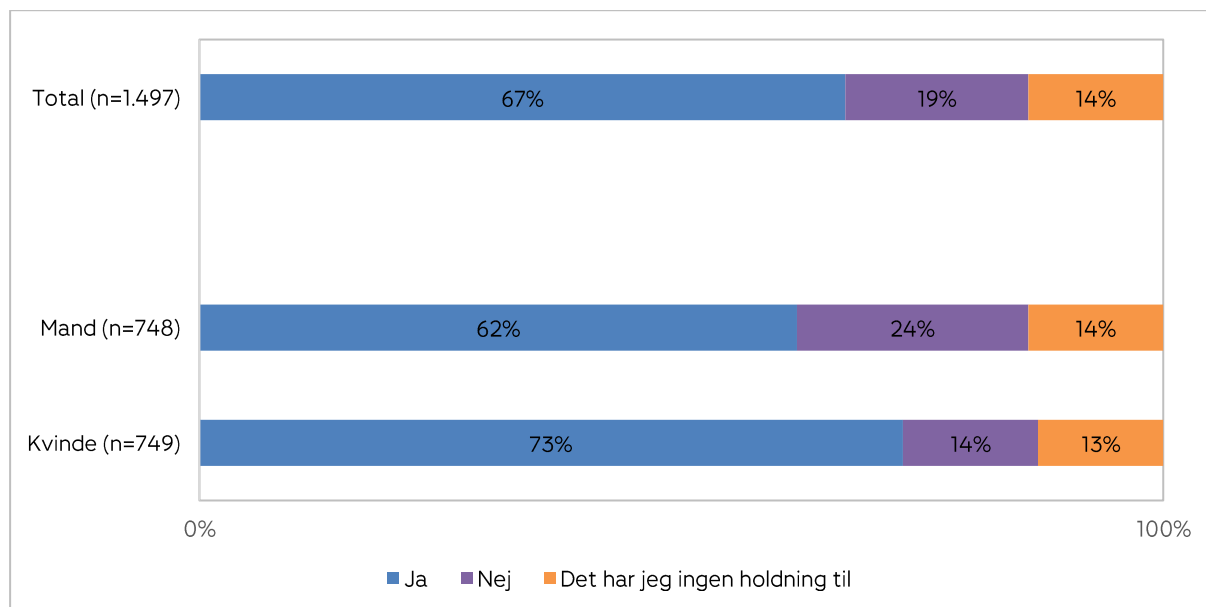
*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

- 6 ud af 10 forældre mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af alkohol alle steder uanset alkoholprocent.
- Flere mødre (64 %) end fædre (54 %) mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol.

Holdninger til håndhævelse af aldersgrænserne

Figur 2.2. Synes du, at der skal gøres mere for, at aldersgrænserne for køb af alkohol i butikker, kiosker og supermarkeder bliver håndhævet?

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på forældres køn*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

- 2 ud af 3 forældre (67 %) mener, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol i butikker, kiosker og supermarkeder.
- Flere mødre end fædre mener, at der skal gøres mere for at håndhæve aldersgrænserne for køb af alkohol (73 % vs. 62 %).

Tidligere danske undersøgelser

Meningsmålinger blandt danskerne viser konsekvent et flertal for indførelse af en 18-års aldersgrænse for køb af alkohol. I en meningsmåling foretaget af Epinion i 2022 angav 62 % af voksne danskere, at de var helt eller overvejende enige i, at der skal indføres en 18-års aldersgrænse for køb af alkohol. Kun 18 % var helt eller overvejende uenige (26). I 2020 viste en tilsvarende Epinionmåling for Altinget, at 72 % af danskerne mener, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for køb af alkohol (27).

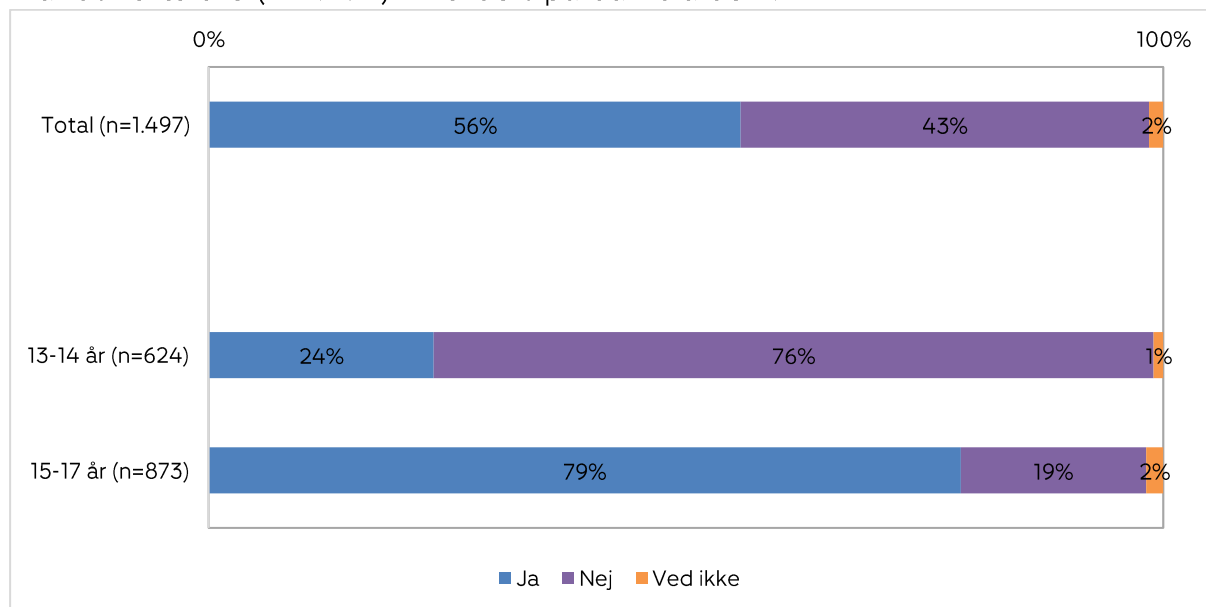
Flere tidligere undersøgelser fra 'Fuld af liv'-indsatsen viser – ligesom i indeværende rapport – at et flertal i befolkningen bakker op om en styrket håndhævelse af aldersgrænserne (23-25, 28).

3. Forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug

Alkoholdebut

Figur 3.1: Har dit barn prøvet at drikke en hel genstand, f.eks. en øl eller et glas vin?

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på barns alder*.

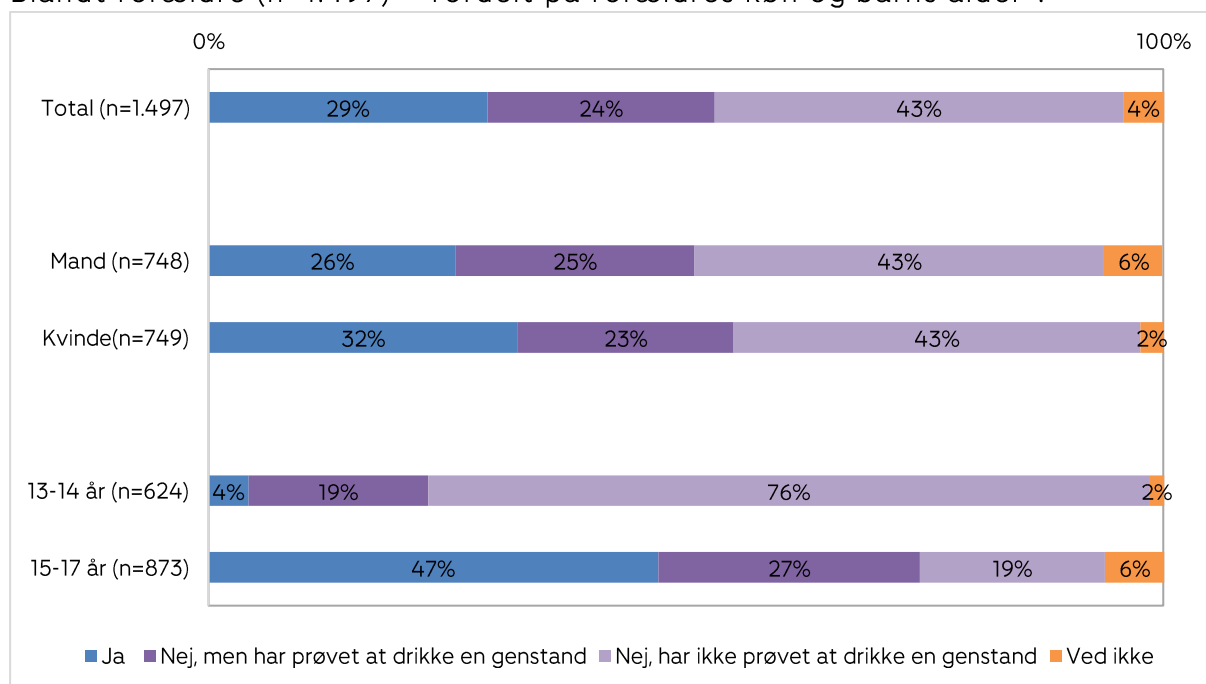
*Ingen signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn eller region.

- Lidt over halvdelen (56 %) af forældre til 13-17-årige angiver, at deres barn har haft alkoholdebut – dvs. at barnet har prøvet at drikke en hel genstand – mens 43 % angiver, at deres barn ikke har haft alkoholdebut. 2 % ved ikke, om deres barn har prøvet at drikke en genstand alkohol.
- Markant flere forældre til 15-17-årige angiver, at deres barn har haft alkoholdebut sammenlignet med forældre til 13-14-årige (79 % mod 24 %).

Fuldskabsdebut

Figur 3.2: Har dit barn prøvet at være fuld?

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på forældres køn og barns alder*.

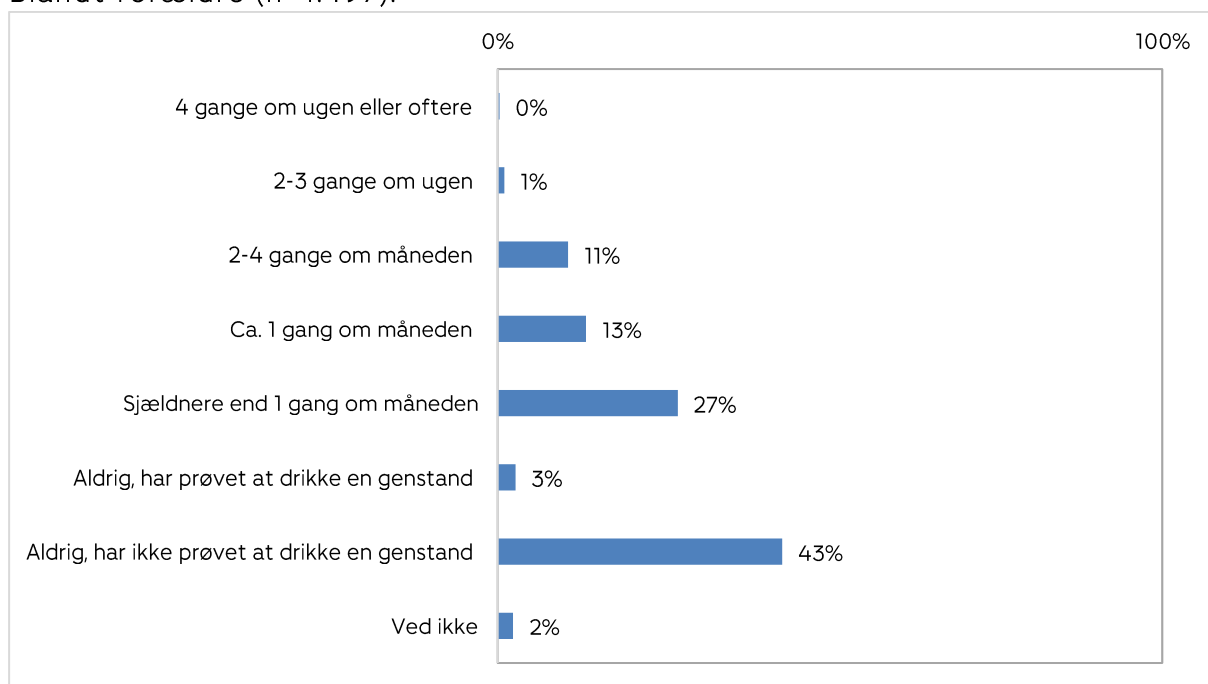

*Ingen signifikant forskel ift. barns køn og region

- 29 % af forældre til 13-17-årige angiver, at deres barn har prøvet at være fuld, mens 67 % angiver, at deres barn ikke har prøvet at være fuld. 4 % svarer, at de ikke ved det.
- Flere mødre end fædre angiver, at deres barn har prøvet at være fuld (32 % mod 26 %). Samtidig angiver flere fædre (6 %) end mødre (2 %), at de ikke ved, om deres barn har prøvet at være fuld.
- Markant flere forældre til 15-17-årige, end forældre til 13-14-årige, angiver, at deres barn har prøvet at være fuld (47% mod 4%).

Hyppighed af alkoholindtag

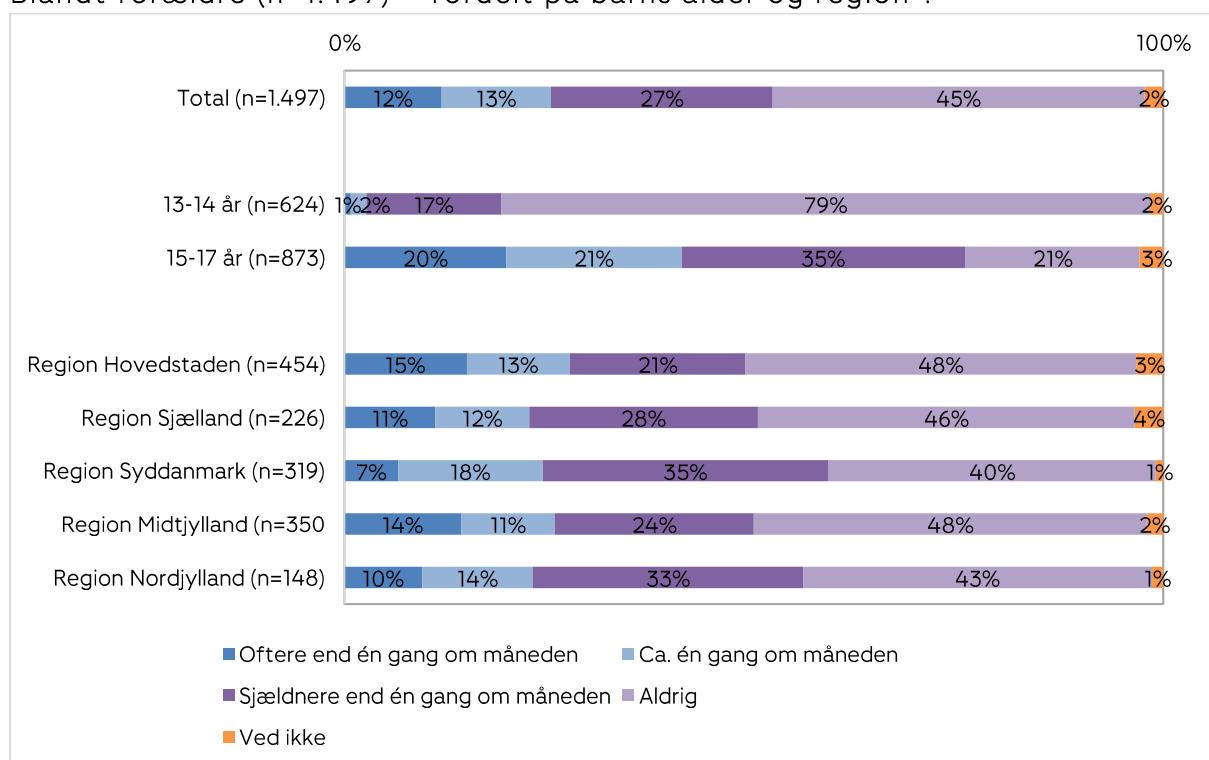
Figur 3.3: *Hvor ofte drikker dit barn alkohol?*
Blandt forældre (n=1.497).

- Hver fjerde forælder angiver, at deres barn drikker alkohol én gang om måneden eller oftere end det (25 %).
- 46 % angiver, at deres barn aldrig drikker alkohol, hvoraf hovedparten aldrig har prøvet at drikke en genstand.

Figur 3.4. Hvor ofte drikker dit barn alkohol?

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på barns alder og region*.

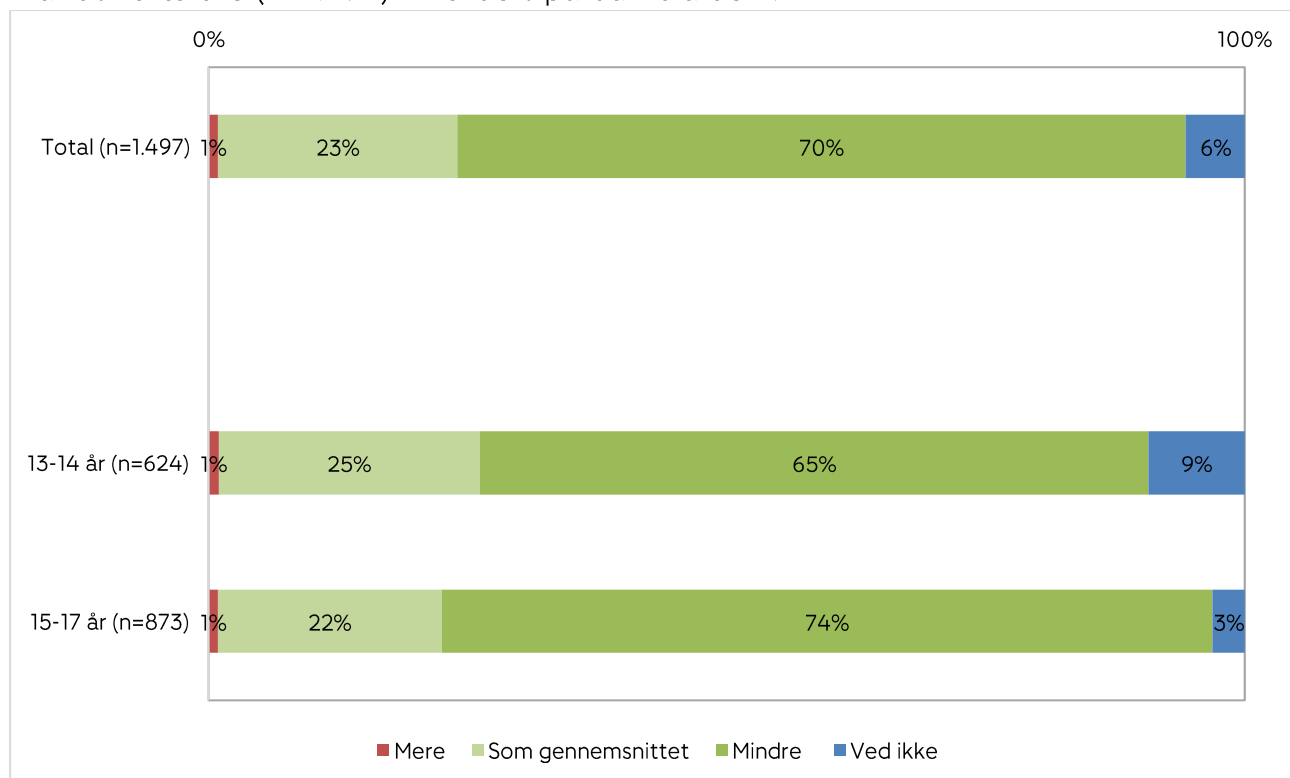
*Ingen signifikante forskelle ift. forældres køn eller barns køn.

- Langt flere forældre til 15-17-årige end forældre til 13-14-årige angiver, at deres barn drikker alkohol én gang om måneden eller oftere (41 % mod 3 %).
- Flest forældre i Region Hovedstaden angiver, at deres barn drikker alkohol én gang om måneden eller oftere (28 %), mens færrest angiver dette i Region Sjælland (23 %).

Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug sammenlignet med andre unges alkoholforbrug

Figur 3.5. *Hvor meget tror du, at dit barn drikker i forhold til andre unge på samme alder?*

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på barns alder*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn eller region.

- 70 % af forældre tror, at deres barn drikker *mindre* end deres jævnaldrende, mens 23 % tror, at deres barn drikker *som gennemsnittet*. Kun 1 % tror, at deres barn drikker *mere* end deres jævnaldrende.
- Flere forældre til 15-17-årige tror, at deres barn drikker *mindre* end andre unge på samme alder sammenlignet med forældre til 13-14-årige (74 % mod 65 %).

Tidligere danske undersøgelser

Vi kender ikke til andre danske undersøgelser, der har belyst forældres kendskab til deres børns alkoholforbrug – ud over 'Fuld af liv'-indsatsens egne tidligere rapporter (28-30), der viste tilsvarende resultater.

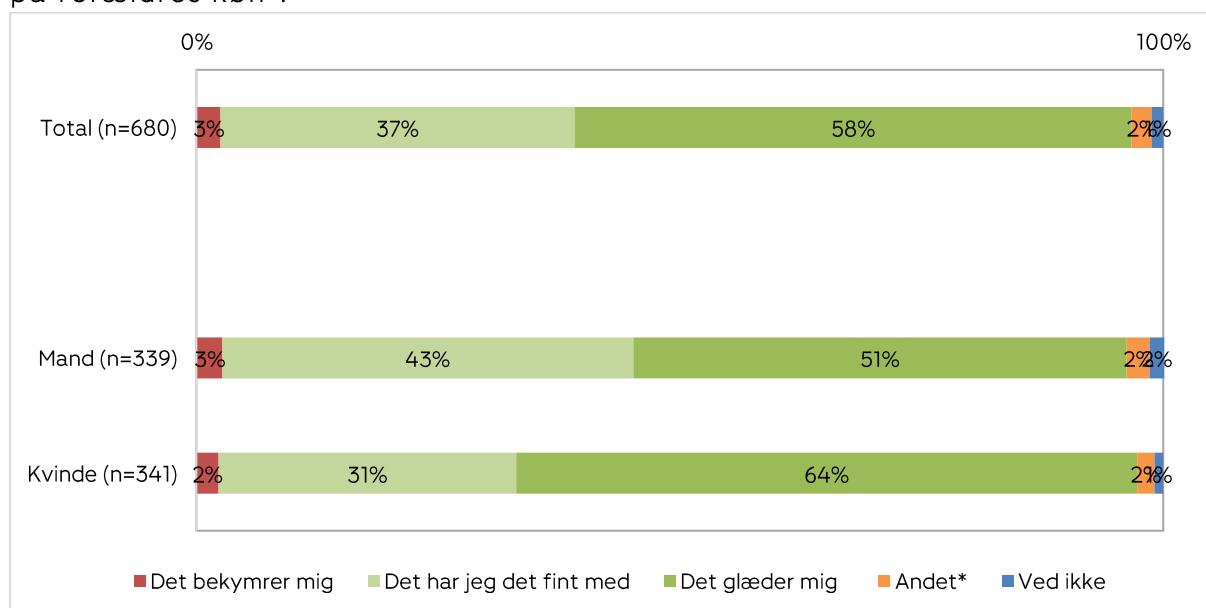
4. Forældres holdninger og bekymringer ift. deres børns alkoholforbrug

Forældres holdninger til at deres barn ikke drikker alkohol

Forældre, der har angivet, at deres barn ikke drikker alkohol, blev spurgt "Hvordan har du det med, at dit barn ikke drikker alkohol?".

Figur 4.1. *Hvordan har du det med, at dit barn ikke drikker alkohol?*

Blandt forældre der angiver, at deres barn *ikke* drikker alkohol (n=680) – fordelt på forældres køn*.

* Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

** "Andet"- kategorien dækkede primært over kommentarer, der ikke direkte besvarede spørgsmålet (f.eks. at barnet ikke drikker endnu).

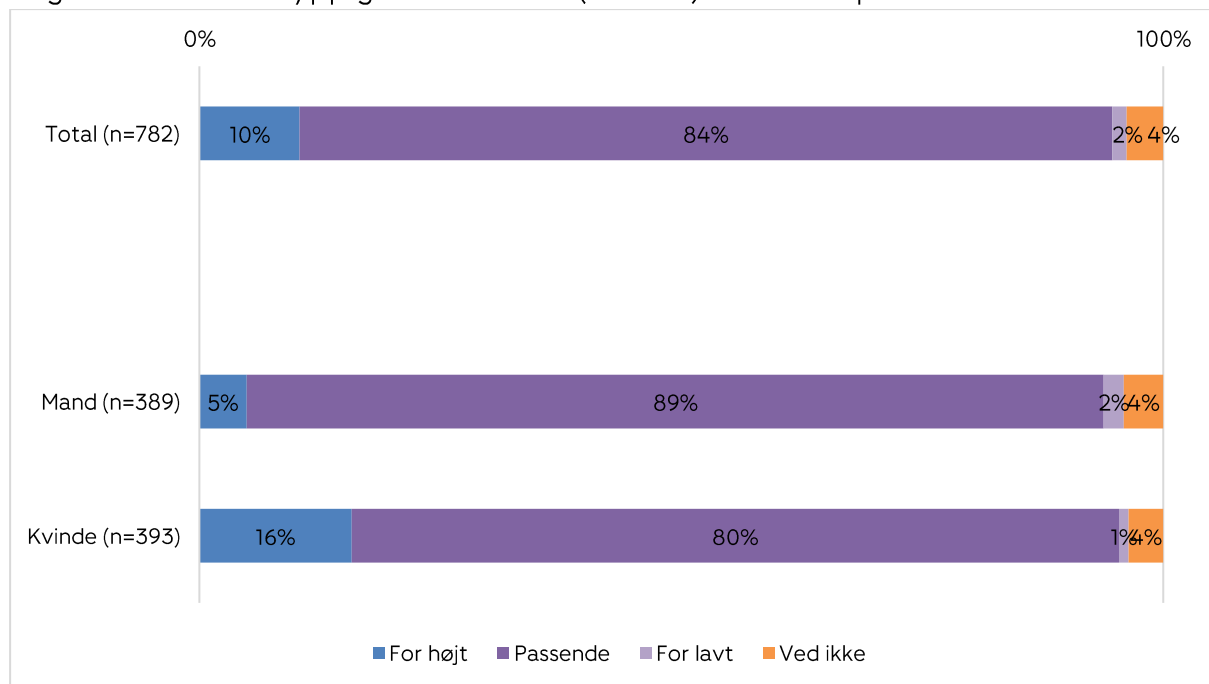
- Lidt over halvdelen af forældre (58 %), hvis børn *ikke* drikker alkohol, angiver, at de glæder sig over det, mens 37 % angiver, at de har det fint med det. 3 % af forældre bekymrer sig over det.
- Flere mødre end fædre glæder sig over, at deres barn ikke drikker alkohol (64 % mod 51 %).

Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug

Forældre, der har angivet, at deres barn drikker alkohol (det vil sige, at barnet drikker oftere end aldrig ifølge forældrene), blev spurgt "Hvordan vurderer du dit barns alkoholforbrug?".

Figur 4.2. *Hvordan vurderer du dit barns alkoholforbrug?*

Blandt forældre der angiver, at deres barn drikker alkohol, og hvor forældrene angiver at kende hyppigheden af det (n=782²) – fordelt på forældres køn*.

*Ingen signifikant forskel ift. barns køn, barns alder eller region.

- Blandt forældre til 13-17-årige, der har et alkoholforbrug (som forældrene angiver at kende hyppigheden af), mener størstedelen (84 %), at deres barn har et passende alkoholforbrug. 10 % mener, at det er for højt og 2 % mener, at det er for lavt.
- Flere mødre end fædre vurderer, at deres barns alkoholforbrug er for højt (16 % mod 5 %).

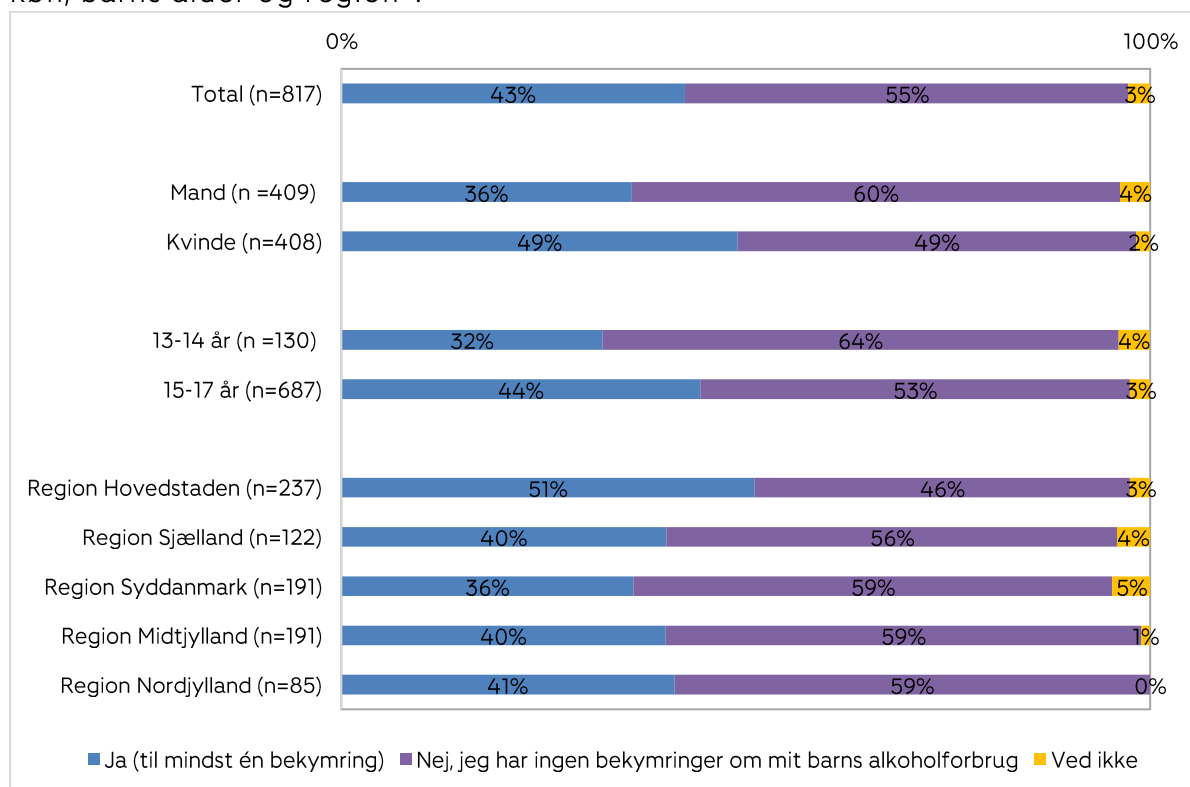
² Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke en hel genstand (n=640) eller aldrig drikker (n=40), eller som har svaret "ved ikke" til et af disse spørgsmål (n=35), indgår ikke i figuren.

Forældres bekymringer om deres barns alkoholforbrug

Forældre, der har angivet, at deres barn drikker alkohol (det vil sige, at barnet drikker oftere end aldrig ifølge forældrene) blev spurgt "Har du nogle bekymringer i forhold til dit barns alkoholforbrug?". Til spørgsmålet hørte en række svarmuligheder såsom "Ja, at det får konsekvenser for mit barns sundhed/helbred" og "Ja, at mit barn kommer ud for en ulykke". I figur 4.3 fremgår andelen, der har svaret ja til mindst én bekymring. I figur 4.4 fremgår svarene i forhold til de enkelte bekymringer.

Figur 4.3. Har du nogle bekymringer i forhold til dit barns alkoholforbrug?

Blandt forældre, hvis barn har et alkoholforbrug (n=817³) – fordelt på forældres køn, barns alder og region*.

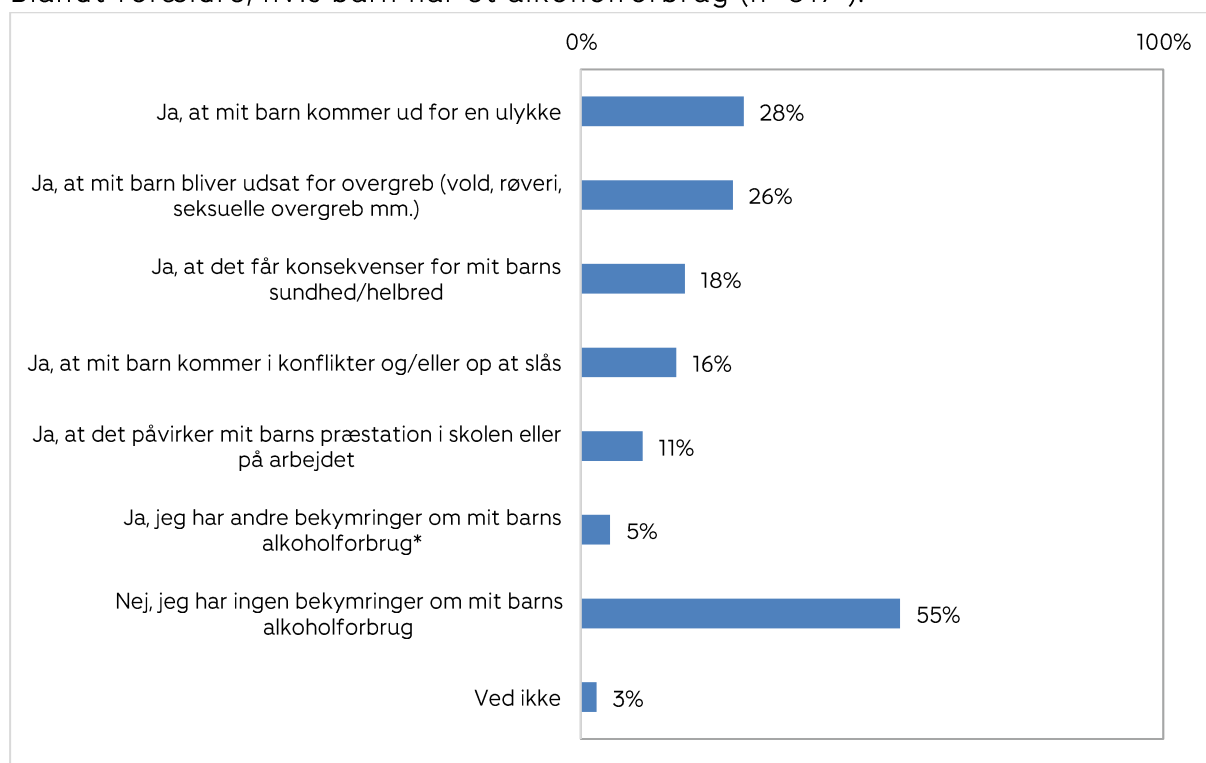
*Ingen signifikant forskel ift. barns køn.

- 43 % af forældre, hvis barn drikker alkohol, har bekymringer ift. deres barns alkoholforbrug, mens 55 % svarer, at de ikke har bekymringer ift. deres barns alkoholforbrug.
- Flere mødre end fædre har bekymringer ift. deres barns alkoholforbrug (49 % mod 36%).
- Flere forældre til 15-17-årige – end forældre til 13-14-årige – har bekymringer i forhold til deres barns alkoholforbrug (44 % mod 32 %).
- Fordelt på regioner er der flest forældre, der er bekymrede for deres barns alkoholforbrug i Region Hovedstaden (51 %), og færrest forældre, der er bekymrede i Region Syddanmark (36%).

³ Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke en hel genstand (n=640) eller aldrig drikker (n=40), indgår ikke i figuren. Forældre, der har svaret "ved ikke" til disse spørgsmål, er derimod medtaget i figuren.

Figur 4.4. Har du nogle bekymringer i forhold til dit barns alkoholforbrug? Det var muligt at angive flere svar.

Blandt forældre, hvis barn har et alkoholforbrug (n=817⁴).

*Andre bekymringer dækkede over mange forskellige bekymringer, hvor 7 forældre særligt var bekymrede for, om deres børn blev udsat for gruppepres, eller om de kom i dårligt selskab. To forældre svarede, at deres børn havde en forælder med et alkoholmisbrug og derfor var bange for, om det kunne være arveligt. Tre besvarelser omhandlede bekymringen for, at alkoholforbruget kunne føre til psykisk mistrivsel.

- 43 % af forældre, hvis barn har et alkoholforbrug, har bekymringer i forhold til barnets alkoholforbrug.
- Det er især risikoen for ulykker (28 %) og overgreb (26 %), der bekymrer forældre til børn/unge, der drikker alkohol. Færre bekymrer sig om sundhedskonsekvenserne (18 %), om barnet kommer i konflikt/op at slås (16 %), eller om det påvirker barnets præstation i skolen eller på arbejdet (11 %).

⁴ Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke en hel genstand (n=640) eller aldrig drikker (n=40), eller som har svaret "ved ikke" til et af disse spørgsmål (n=35), indgår ikke i figuren. Forældre, der har svaret "ved ikke" til disse spørgsmål, er derimod medtaget i figuren.

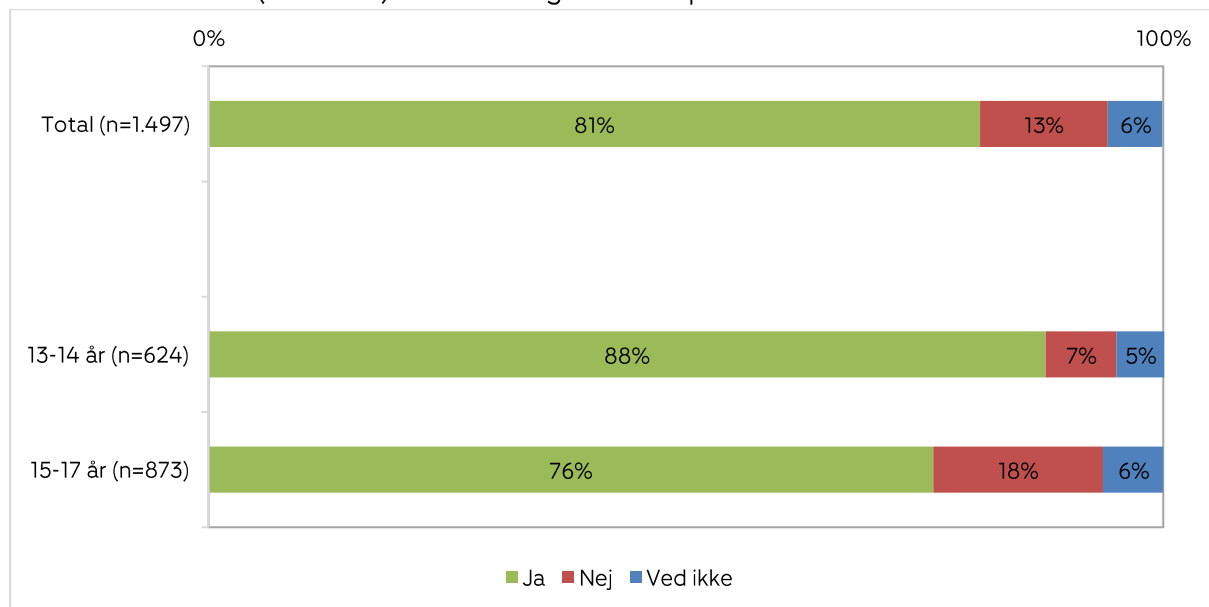
Tidligere danske undersøgelser

Vi kender ikke til andre danske undersøgelser, der har belyst forældres holdninger og bekymringer i forhold til deres børns alkoholforbrug – udover 'Fuld af liv'-indsatsens tidligere rapporter (28), der viser tilsvarende resultater. Dog er visse spørgsmål ændret, og resultaterne kan derfor ikke direkte sammenlignes.

5. Forældres indflydelse på deres børns alkoholvaner

Forældres oplevelse af indflydelse

Figur 5.1. Oplever du, at du har indflydelse på dit barns alkoholforbrug?
Blandt forældre (n=1.497) – totalt og fordelt på barns alder*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forældres køn, barns køn eller region.

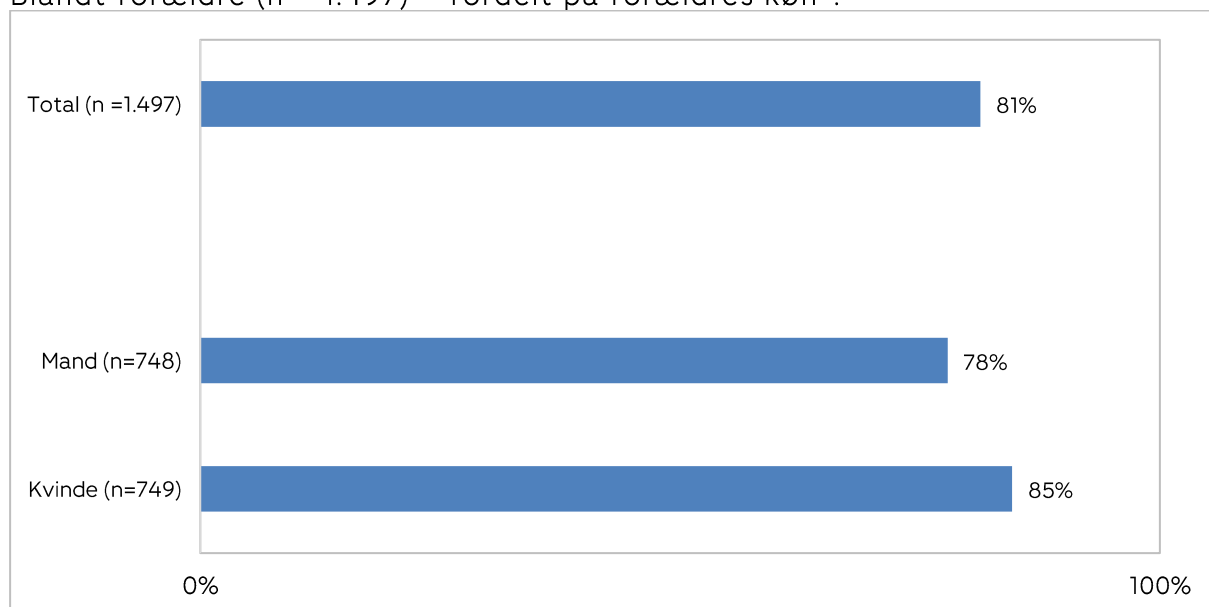
- 8 ud af 10 forældre oplever, at de har indflydelse på deres barns alkoholforbrug, mens 13 % ikke oplever, at de har indflydelse.
- Flere forældre til 13-14-årige oplever, at de har indflydelse på deres børns alkoholforbrug sammenlignet med forældre til 15-17-årige (88% mod 76%).

Forældres forsøg på at påvirke deres barns alkoholforbrug

Alle forældre blev spurgt "Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol?". Til spørgsmålet hørte en række svarmuligheder såsom "Ja, jeg forsøger at være en rollemodel ved at begrænse mit eget alkoholforbrug" og "Ja, jeg laver aftaler med mit barn om hans/hendes/dennes alkoholforbrug". I figur 5.2 fremgår andelen, der har svaret ja til mindst én af disse handlinger for at begrænse barnets alkoholforbrug. I figur 5.3 og 5.4 fremgår svarene i forhold til de konkrete handlinger.

Figur 5.2. Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol? Andelen, der har svaret "Ja".

Blandt forældre (n = 1.497) – fordelt på forældres køn*.

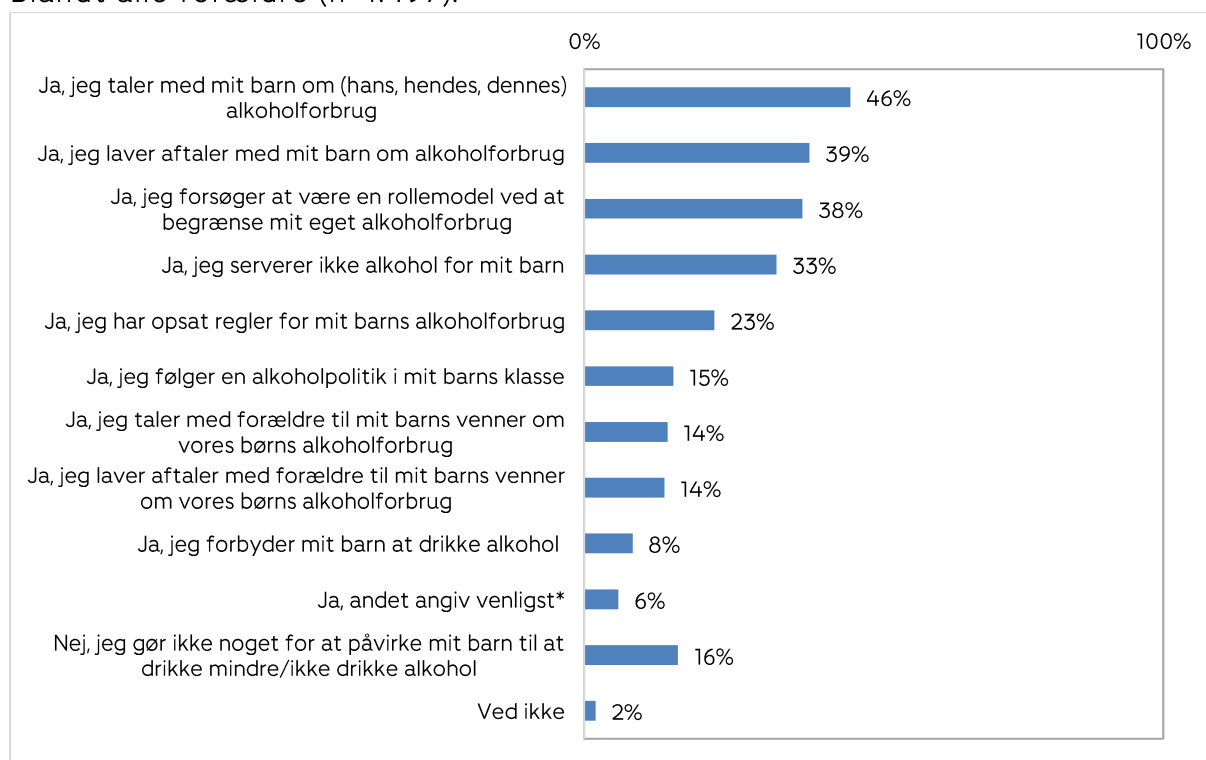

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder og region.

- 8 ud af 10 forældre gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol.
- Flere mødre end fædre gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol (85 % mod 78 %).

Figur 5.3. Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol? Det var muligt at angive flere svar.

Blandt alle forældre (n=1.497).

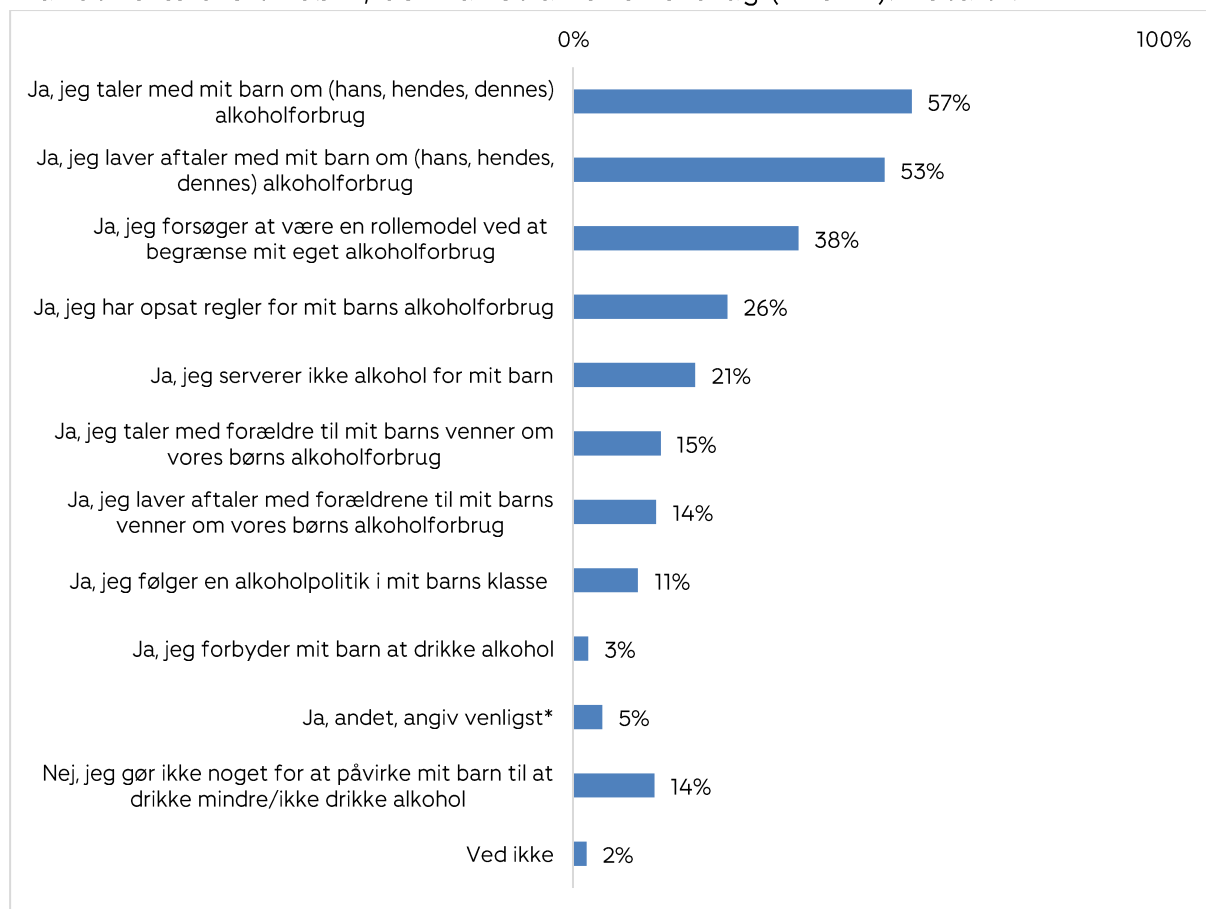

*Mere end 10 forældre svarer, at det ikke er aktuelt for dem at påvirke deres barns alkoholforbrug. Men blandt de forældre, der svarer, at de bruger andre metoder til at påvirke deres børns alkoholforbrug, svarer 14 forældre, at de har en åben dialog med deres børn om alkohol. Flere end 5 forældre svarer, at de deler ud af deres egne erfaringer og 5 forældre svarer, at deres børn får lov til at smage/drikke en genstand under forældreopsyn.

- Flest forældre taler med deres barn om dets alkoholforbrug (46 %).
- 39 % af forældre laver aftaler med deres barn om barnets alkoholforbrug.
- 38 % forsøger at være en rollemodel ved at begrænse eget alkoholforbrug.
- Hver tredje undlader at servere alkohol for deres barn (33 %).
- Færrest forældre forbyder deres barn at drikke alkohol (8 %).
- 16 % gør ikke noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol.
- 2 % svarer "ved ikke" til spørgsmålet.

Figur 5.4. *Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol?*

Blandt forældre til børn, der har et alkoholforbrug (n=817⁵). Totalt*.

*Blandt forældre, der svarer andet, svarer 14 forældre, at de har en åben dialog om alkohol med deres børn. Seks forældre svarer, at deres børn er elitesportsudøvere, så derfor taler de om, at alkohol og sport ikke hænger sammen. Seks forældre svarer, at deres børn får lov til at smage/eller drikke alkohol under forældreopsyn eller ved særlige lejligheder som jul og nytår.

- 6 ud af 10 (57 %) forældre taler med deres barn om dets alkoholforbrug.
- Cirka halvdelen (53 %) af forældre laver aftaler med deres barn om alkoholforbrug.
- Lidt under hver fjerde (38 %) forælder forsøger at være en rollemodel for deres børn ved at begrænse deres eget alkoholforbrug.
- 14 % af forældre gør ikke noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke drikke alkohol.

⁵ Forældre, der har angivet, at deres barn ikke har prøvet at drikke en hel genstand (n=640) eller aldrig drikker (n=40), indgår ikke i figuren.

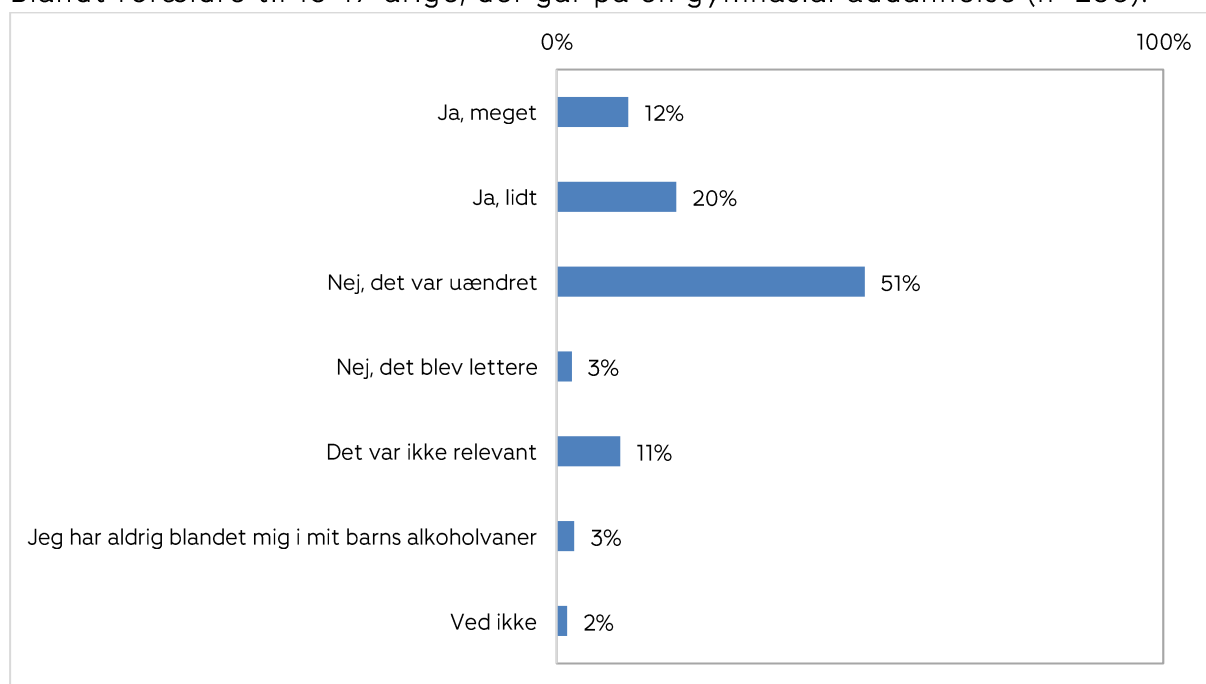
Årsager til ikke at forsøge at påvirke sit barns alkoholforbrug

Forældre, der angav, at de ikke gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke at drikke alkohol (n=243), blev spurgt, hvorfor de ikke gør noget for at påvirke deres barn til dette. Det var muligt at krydse af i svarmuligheden "Der er ingen særlig grund" eller at skrive sin begrundelse i et åbent svarfelt.

- Blandt forældre, der ikke gør noget for at påvirke deres barn til at drikke mindre alkohol, angiver 30 %, at der ikke er nogen særlig grund til dette. De resterende 70 % angav deres begrundelser i det åbne svarfelt. Her svarer de fleste, at det ikke er aktuelt at tale om alkoholforbrug med deres barn, da barnet ikke drikker alkohol. Mange forældre svarer, at deres barn er fornuftigt og selv i stand til at styre deres alkoholforbrug. Enkelte forældre svarer, at de ikke forsøger at påvirke deres barns alkoholforbrug, fordi de mener at forbud og regler er den forkerte vej at gå.

Indflydelse på barnets alkoholvaner ved overgang til ungdomsuddannelse

Figur 5.5. Tænk tilbage på dit barns start på en ungdomsuddannelse. Blev det sværere for dig at blande dig i dit barns alkoholvaner, da det startede på en ungdomsuddannelse? Blandt forældre til 15-17-årige, der går på en gymnasial uddannelse (n=238).

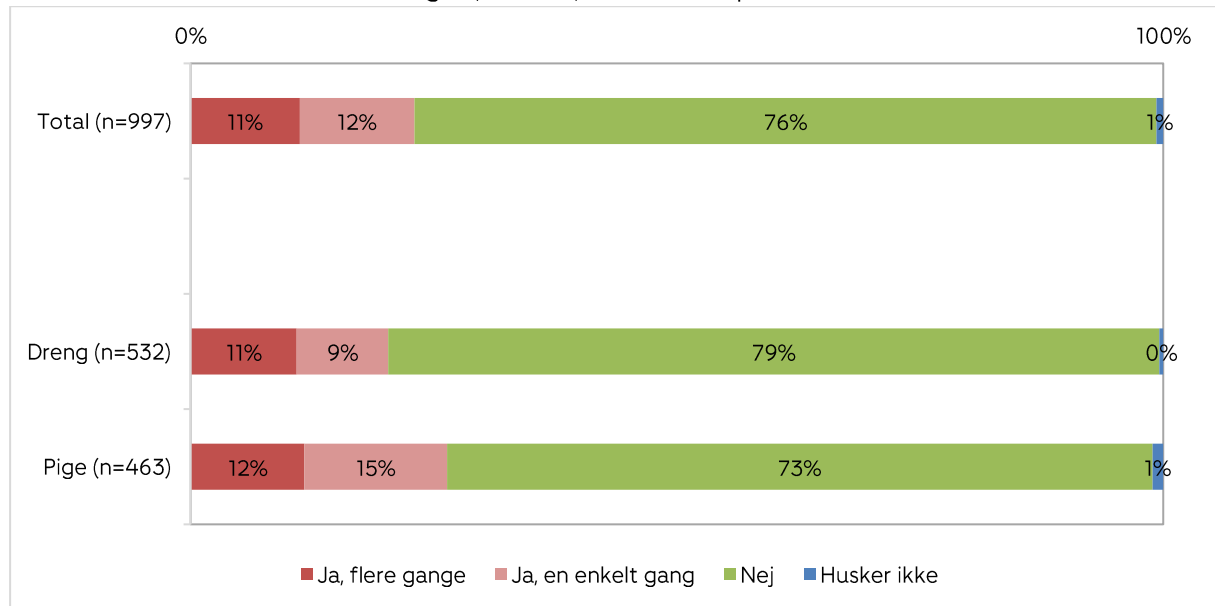
- Blandt forældre til 15-17-årige, der går på en ungdomsuddannelse, svarer hver tredje, at det blev sværere at blande sig i sit barns alkoholforbrug, efter barnet startede på en gymnasial uddannelse (32 %). Kun 3 % oplevede, at det blev lettere.
- Halvdelen svarer, at det hverken blev sværere eller lettere at påvirke deres barns alkoholforbrug, efter barnet påbegyndte en gymnasial uddannelse (51 %).
- 11 % af forældrene svarer, at det ikke var relevant at forsøge at påvirke deres barns alkoholforbrug, da barnet påbegyndte en ungdomsuddannelse.

Forældres køb af alkohol til deres børn

Forældre til 13-15-årige børn blev spurgt, om de nogensinde havde købt alkohol til deres barn, mens forældre til 16-17-årige blev spurgt, om de havde købt alkohol til deres barn, da barnet var under 16 år. Denne opdeling beror på, at der er en aldersgrænse på 16 år for køb af alkohol (under 16,5 %) i detailhandlen (butikker, kiosker og supermarkeder m.m.).

Figur 5.6. Har du nogensinde købt alkohol til dit barn?

Blandt forældre til 13-15-årige (n=997) – fordelt på barns køn*⁶.

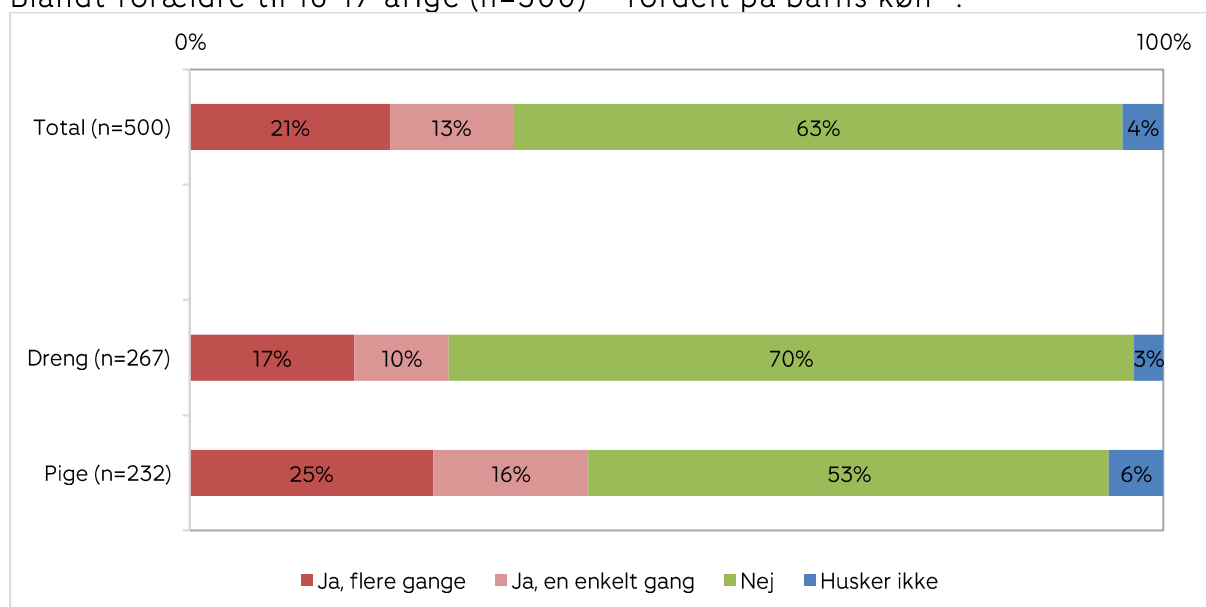

*Ingen signifikant forskel ift. forældres køn eller region.

- Knap hver fjerde (23 %) forælder til 13-15-årige har købt alkohol til deres barn. 76 % har ikke købt alkohol til deres barn.
- Flere forældre til 13-15-årige piger end forældre til 13-15-årige drenge har købt alkohol til deres barn (26 % mod 20 %).

⁶ Forældre, der har svaret "Andet" til deres børns køn, er ekskluderet fra analyser, der opdeles på børnenes køn. Det skyldes, at gruppen, der svarer "Andet" er for lille til, at det giver mening at se isoleret på deres svar. Men de indgår i totalen, hvorfor totalen er højere end summen af forældre til "Dreng" (n=532) og "Pige" (n=463).

Figur 5.6. Har du nogensinde købt alkohol til dit barn, mens det var under 16 år? Blandt forældre til 16-17-årige (n=500) – fordelt på barns køn*⁷.

*Ingen signifikant forskel ift. forældres køn og region.

- Hver tredje (33 %) forælder til 16-17-årige har købt alkohol til deres barn inden barnet var fyldt 16 år. 63 % har ikke gjort dette.
- Flere forældre til 16-17-årige piger har købt alkohol til deres barn inden det fyldte 16 år, sammenlignet med forældre til 16-17-årige drenge (41 % mod 27 %).

Tidligere danske undersøgelser

Forskning viser, at forældre har indflydelse på deres børns alkoholforbrug (1, 19, 32). Både forældres eget alkoholforbrug samt regler, aftaler og god kommunikation mellem forældre og barn har betydning for barnets alkoholforbrug.

Et dansk studie, der undersøgte forældres regler for deres børns alkoholforbrug i 2005, viste, at hver fjerde 15-årig ikke havde nogen regler for, hvor mange genstande de måtte drikke til fest (32). Hver tredje måtte maksimalt drikke 2 genstande til en fest, mens 29 % måtte drikke 3-4 genstande, og knap 10 % måtte drikke 5 eller flere. Studiet viste, at rigide regler for alkoholforbruget som 15-årig var forbundet med mindre "binge"-druk (5 eller flere genstande ved samme lejlighed) senere i ungdommen.

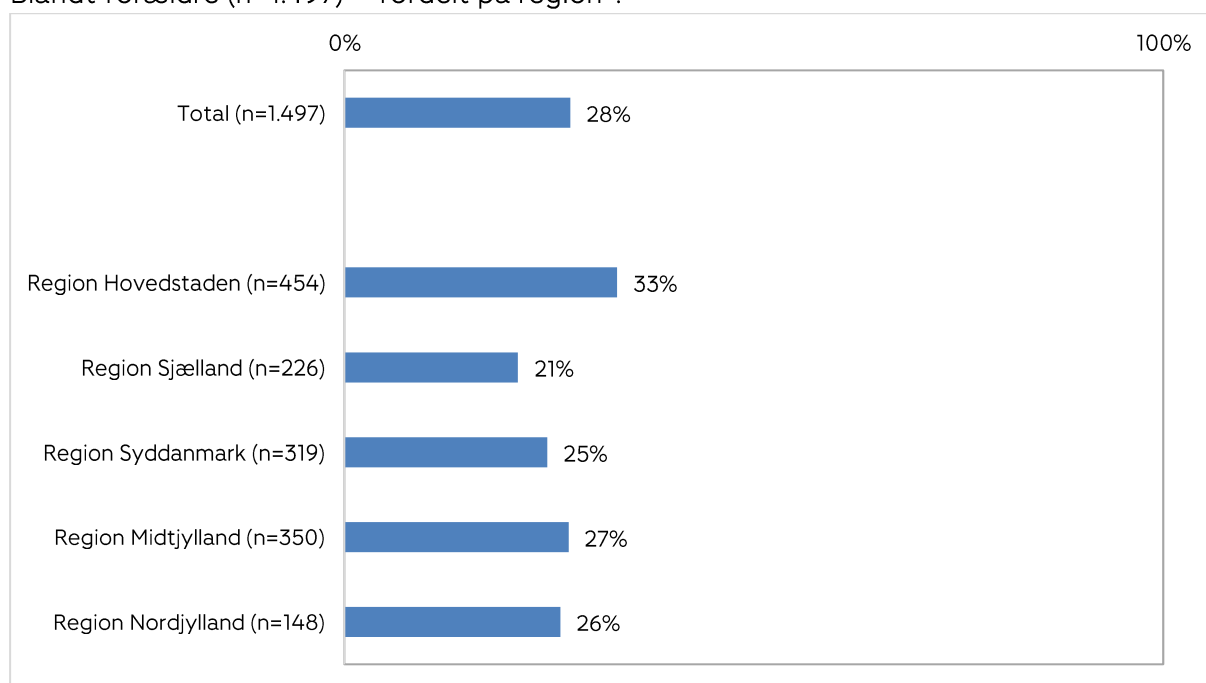
⁷ Forældre, der har svaret "Andet" til deres børns køn, er ekskluderet fra analyser, der opdeles på børnenes køn. Det skyldes, at gruppen, der svarer "Andet" er for lille til, at det giver mening at se isoleret på deres svar. Men de indgår i totalen, og det er årsagen til, at totalen er højere end summen af forældre til "Dreng" (n=267) og "Pige" (n=232).

6. Forældres kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Uhjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Respondenterne blev med et åbent svarfelt (uhjulpet kendskab) spurgt "Hvilke sygdomme mener du, at alkohol øger risikoen for? Angiv venligst alle dem, der falder dig ind". Det blev tolket som kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft, hvis de havde skrevet "kræft", "cancer" eller specifikke kræftformer – uanset hvilken kræftform, de havde angivet. Formålet med at spørge helt åbent var at undgå at indvirke på respondenternes svar og hermed afdække hvor mange, der selv laver koblingen mellem alkohol og kræft.

Figur 6.1. *Hvilke sygdomme mener du, at alkohol øger risikoen for?* Åbent spørgsmål – figuren viser andelen, der har nævnt kræft. Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på region*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. forælders køn, barns køn og barns alder.

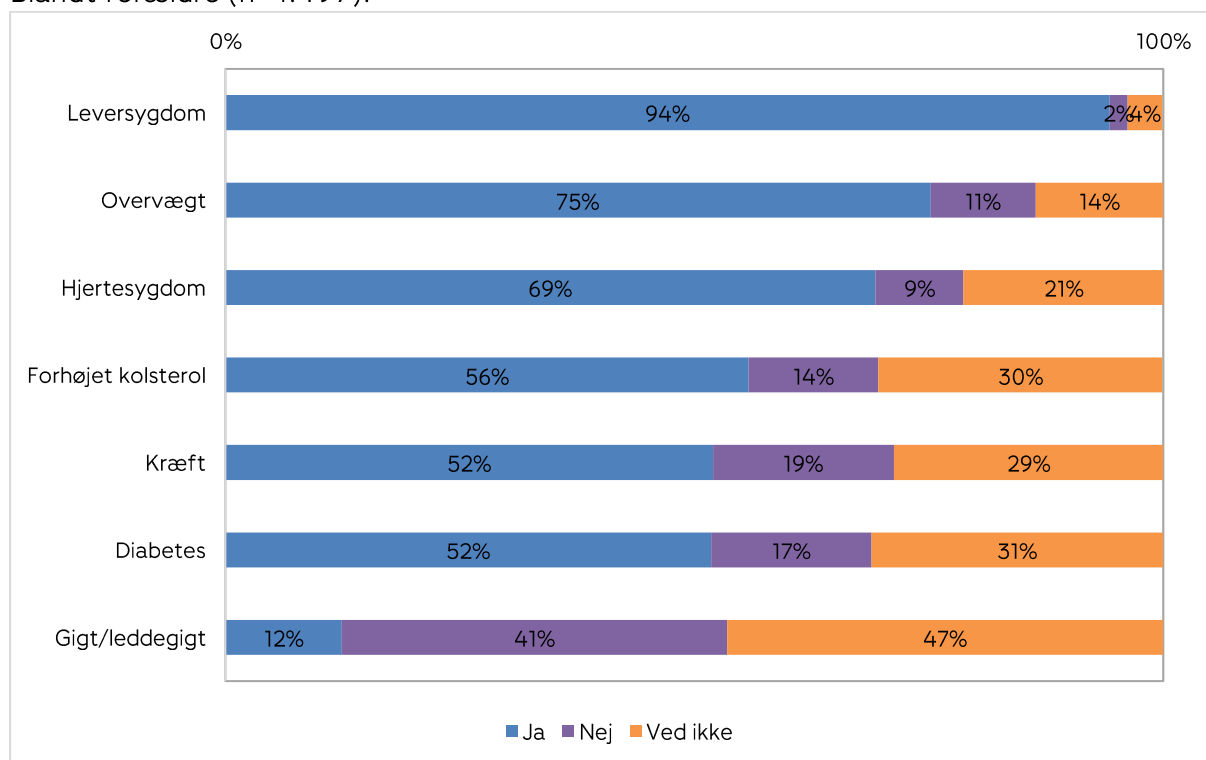
- 28 % af forældre angiver uhjulpet – det vil sige når de bliver spurgt helt åbent uden prædefinerede svarmuligheder – at alkohol øger risikoen for kræft.
- Flest forældre i Region Hovedstaden angiver uhjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft (33 %) og færrest forældre i Region Sjælland angiver dette (21 %).

Hjulpet kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft

Efter det åbne spørgsmål om sammenhængen mellem alkohol og kræft blev respondenterne spurgt: "Hvilke af nedenstående sygdomme og tilstande mener du, at alkohol øger risikoen for? Angiv gerne flere svar", hvortil der var en række svarmuligheder (hjulpet kendskab). Formålet med at præsentere svarmuligheder – herunder kræft – var at supplere det åbne spørgsmål og afdække, hvor mange der mener, at der er en sammenhæng mellem alkohol og kræft, når de direkte præsenteres for muligheden.

Figur 6.2. Hvilke af nedenstående sygdomme og tilstande mener du, at alkohol øger risikoen for?

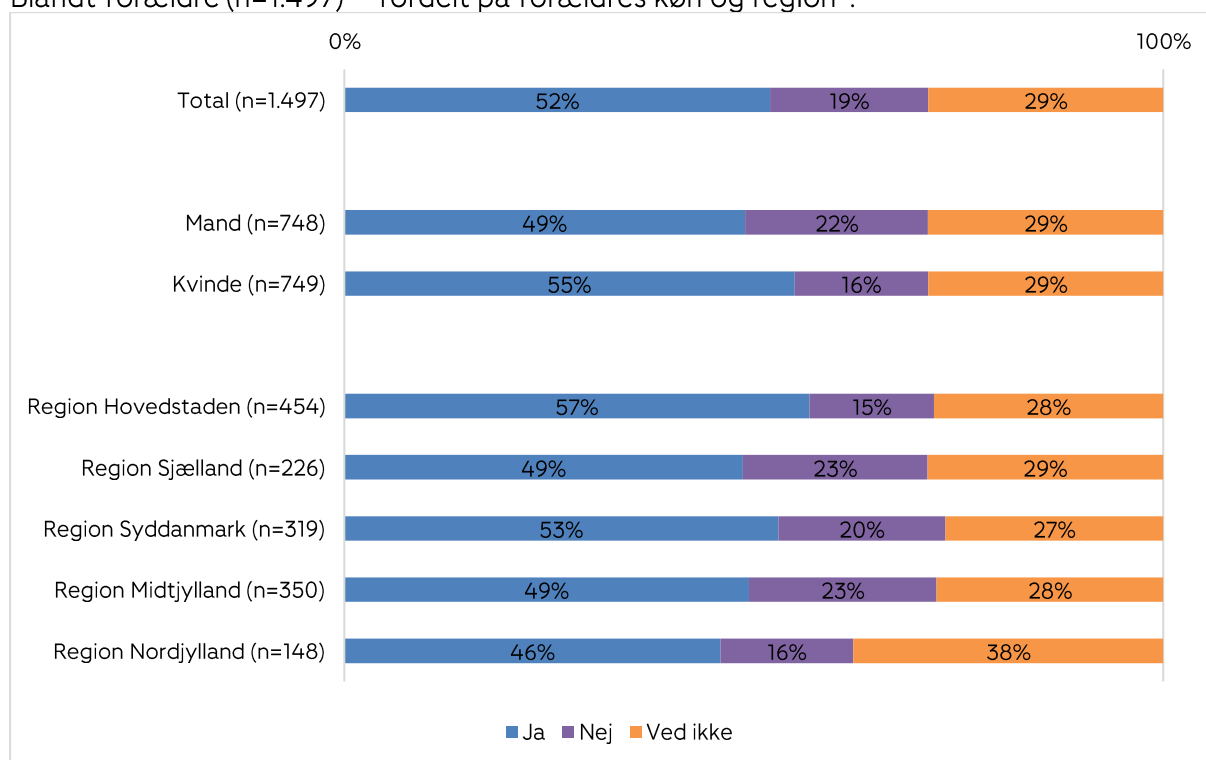
Blandt forældre (n=1.497).

- Halvdelen af forældre angiver hjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft (52 %).
- Flest respondenter angiver hjulpet, at alkohol øger risikoen for leversygdom (94 %) efterfulgt af overvægt (75 %) og hjertesygdom (69 %).

Figur 6.3. Andelen, der hjulpet mener, at alkohol øger risikoen for kræft.

Blandt forældre (n=1.497) – fordelt på forældres køn og region*.

*Ingen statistisk signifikant forskel ift. barns køn, barns alder.

- Hjulpet angiver halvdelen (52 %) af forældre, at alkohol øger risikoen for kræft.
- Flere mødre end fædre (55 % mod 49 %) mener hjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft.
- Flest i Region Hovedstaden angiver hjulpet, at alkohol øger risikoen for kræft (57 %), mens færrest i Region Nordjylland angiver dette (46 %).

Tidligere danske undersøgelser

En undersøgelse fra 2009 viste ligeledes, at danskernes kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft er lav: kun 6 % angav brystkræft og 20 % angav kræft i mundhule, svælg og strube, når de blev spurgt, hvilke sygdomme og tilstande der hænger sammen med et stort alkoholforbrug (31).

Nyere undersøgelser af danskernes kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft viser tilsvarende et lavt kendskab til denne sammenhæng (23, 24).

7. Metode

Datagrundlag

Denne rapport bygger på data fra en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.497 forældre, som har mindst ét barn i alderen 13-17 år. Alle oplysninger om både forældre og deres børn er rapporteret af forældrene. Hvis forældrene havde mere end ét barn i alderen 13-17-år, blev de bedt om at tage udgangspunkt i enten det yngste eller det ældste af disse børn (det blev afgjort tilfældigt). Data er indsamlet af analysebureauet Epinion – men i Norstat og Dynatas paneler – i perioden 14. november til 25. december 2022. Data er nationalt repræsentativt på forældres køn, barns alder og region. Dataindsamlingen er foregået ved hjælp af et internetbaseret spørgeskema, der blev sendt ud pr. mail.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet tager udgangspunkt i tidligere spørgeskemaer fra Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholindsats, og der er hentet inspiration fra andre nationale (f.eks. Mandag Morgen) og internationale aktører (f.eks. Cancer Research UK).

Repræsentativitet

Data er indsamlet via kvoter, som er en sammensætning af data - f.eks. fædre med børn i alderen 13-14 år bosat i Region Hovedstaden - som svarer til den nationale sammensætning. Denne metode har sikret en national repræsentativ fordeling af respondenter i forhold til:

- Forældres køn (mand/kvinde)
- Barns alder (13-14 år/15-17 år)
- Region (Hovedstaden/Sjælland/Syddanmark/Midtjylland/Nordjylland)

Oplysninger om den nationale fordeling af de enkelte kvoter er hentet fra Danmarks Statistik.⁸ Det var tilladt, at de enkelte kvoter måtte afvige +/- 5 % i forhold til den nationale fordeling.

Nedenstående tabel viser antallet af respondenter i undersøgelsen fordelt på forældres køn, barns alder og region.

⁸ Kvoterne er beregnet ud fra registeret FAM44BA, der indeholder antal børnefamilier pr. 1. kvartal 2022 ud fra bl.a. region og børns alder. Forældres køn indgår ikke i tallene fra Danmarks Statistik, så her er 50 % mænd og 50 % kvinder repræsenteret. Se mere på www.statistikbanken.dk

Tabel 7.1. Fordeling af respondenter

Børns alder og køn											
Region			Region		Region		Region		Region		
Hovedstaden			Sjælland		Syddanmark		Midtjylland		Nordjylland		
Forældres køn											
Børns alder	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	Total
13-14-årige	96	95	46	46	67	67	73	73	30	31	624
15-17-årige	131	132	67	67	93	92	102	102	43	44	873
Total	454		226		319		350		148		1.497

I denne dataindsamling har respondenterne haft mulighed for at angive "Andet" til spørgsmålene omkring deres eget køn (det har ingen personer gjort) og deres barns køn (det har 3 personer gjort⁹). Forældre, der har svaret "Andet" til deres børns køn, er ekskluderet fra analyser, der opdeles på børnenes køn. Det skyldes, at gruppen (n=3) er for lille til, at det giver mening at betragte deres svar isoleret. Men de indgår i analyser opgjort på totalen samt øvrige underanalyser (f.eks. fordelt på barns alder og region).

Rekruttering af respondenter

Epinion stod for dataindsamlingen blandt forældre med børn i alderen 13-17 år fra Norstat og Dynatas paneler. Forældrene blev via mail inviteret til at deltage i undersøgelsen. For at undgå at påvirke forældrenes svar, fik de ikke at vide, hvem der stod bag undersøgelsen før påbegyndelsen af spørgeskemaet. Sidst i spørgeskemaet fremgik det, at Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden var afsender.

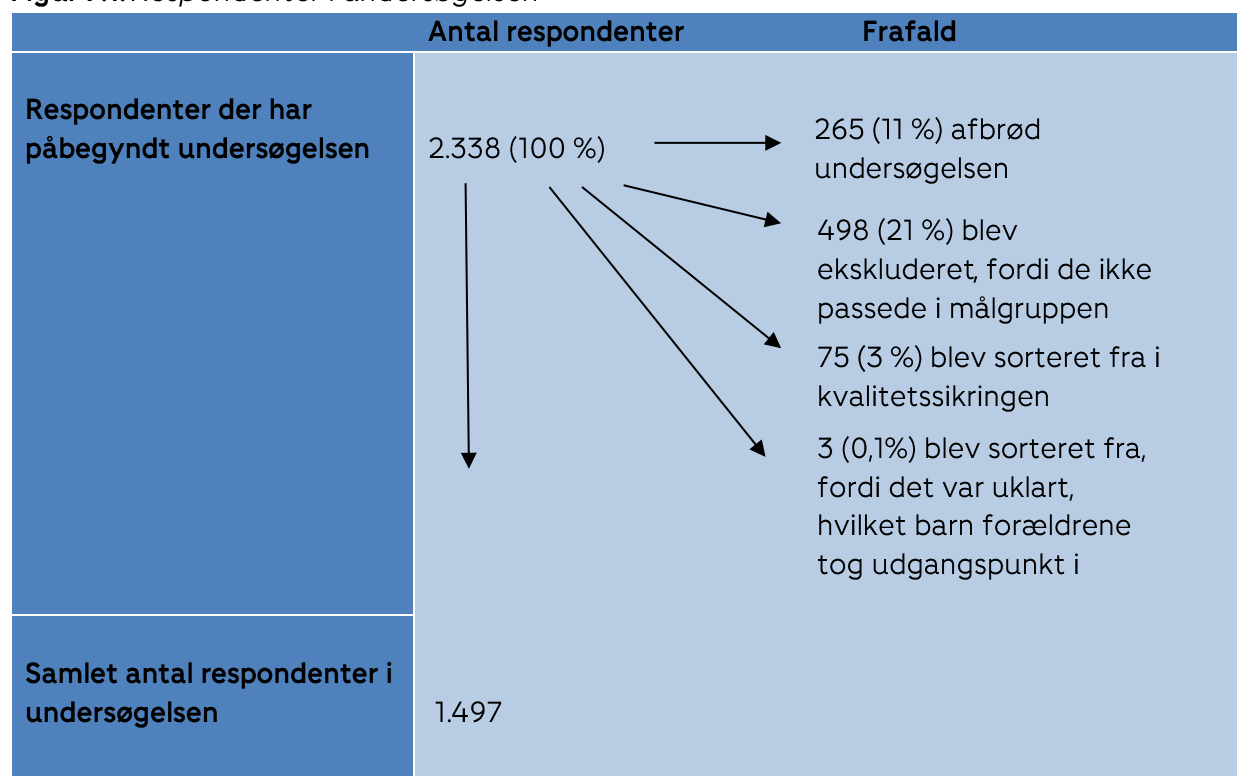
Respondenter i undersøgelsen

Undersøgelsen blev påbegyndt 2.338 gange. Blandt dem, som har påbegyndt undersøgelsen, har 265 (11 %) afbrudt undersøgelsen, før de var igennem alle spørgsmål, mens 498 (21 %) er blevet ekskluderet, fordi de enten ikke havde børn i alderen 13-17 år eller fordi de boede i udlandet. 75 respondenter (3 %) er afslutningsvis blevet frasorteret i kvalitetssikringen. Dette giver et samlet datasæt på 1.500 respondenter, hvoraf tre forældre blev ekskluderet pga. uklarhed om, hvilket barn forældrene tog udgangspunkt i¹⁰. Det er ikke muligt at angive en svarprocent, da Epinion ikke har mulighed for at angive, hvor mange der er inviteret til undersøgelsen.

⁹ Derudover angav yderligere tre personer, at deres børn var tvillinger af forskelligt køn, så de kunne ikke angive enten dreng eller pige. Disse tre personer er ekskluderet fra alle analyser i denne rapport, da det er uklart, hvilket af deres børn de har taget udgangspunkt i ved besvarelsen af spørgeskemaet.

¹⁰ Det skyldes måden, hvorpå spørgeskemaet er formuleret, og "Fuld af liv"-indsatsen justerer det inden næste dataindsamling.

Figur 7.1. Respondenter i undersøgelsen

Begrænsninger ved webundersøgelser

Webbaserede undersøgelser bliver ofte anvendt til indsamling af data til befolkningsrepræsentative undersøgelser. Webbaserede undersøgelser har visse fordele, men også ulemper, sammenlignet med undersøgelser gennemført via post eller pr. telefon. En fordel ved webundersøgelser er, at de både er billigere og hurtigere at gennemføre end postale undersøgelser og telefoninterviews. Dog bliver svarprocenten for webundersøgelser generelt lavere end for andre former for undersøgelser (34). Dette betyder, at respondenter, der har valgt at deltage i en undersøgelse som denne, kan adskille sig fra den generelle danske befolkning.

Webpaneler har en vis indbygget skævhed. For eksempel er ældre, socialt dårligt stillede, kortuddannede samt personer med anden etnisk herkomst end dansk generelt underrepræsenterede. Hvis forældre, der deltager i paneler, adskiller sig fra andre forældre i deres syn på unges alkoholvaner, vil undersøgelsen ikke give et fuldstændigt retvisende billede af forældres holdninger til unges alkoholvaner. Ud over skævheden i panelets sammensætning kan der også være en skævhed i forhold til, *hvem* fra panelet, der vælger at besvare et spørgeskema om deres holdninger til unges alkoholvaner. Derfor fik panelisterne ikke at vide, hvad spørgeskemaet handlede om – eller hvem der stod bag – før de var i gang med at udfylde det. Kun 11 % valgte at afbryde undersøgelsen undervejs – og det er således kun en lille del af frafaldet, der kan hænge sammen med indholdet af spørgeskemaet. Problemet med skævhed og bortfald imødekommes delvist af indsamlingen via kvoter. Ved at indsamle data via kvoter har Epinion sikret, at data er repræsentativt i forhold til forældres køn, barns alder og region.

Selvrapporteringen skaber en vis usikkerhed ved data. Der kan være en tendens til, at folk svarer det, de tror, afsenderen gerne vil høre. Af den grund blev respondenterne først oplyst

om afsenderen på undersøgelsen (Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden) ved afslutningen af undersøgelsen. Anonymiteten ved webundersøgelser kan hjælpe til, at respondenterne føler, at det er nemmere at give ærlige svar sammenlignet med telefoniske interviews, hvor man i højere grad kan have en følelse af at skulle stå til ansvar for ens besvarelse.

Statistiske analyser

Hvor det er relevant, er der testet for signifikante forskelle i forhold til forældres køn, barns køn, barns alder og region. For at teste om en sammenhæng mellem to variable er statistisk signifikant, er χ^2 -tests blevet anvendt. En p-værdi $<0,05$ er blevet anset som statistisk signifikant. Alle analyser er foretaget i IBM SPSS Statistics 27 (SPSS Inc.).

Det er kun statistisk signifikante sammenhænge, der rapporteres og omtales som sammenhænge. F.eks. skrives kun, at der er flere mødre end fædre, der ønsker en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol alle steder, hvis der er signifikant flere mødre, der svarer dette. Det fremgår under figurerne, hvis der er testet for forskelle og testene er insignifikante.

Afrunding af tal

I beskrivelsen af figurerne omtales ofte en sum af flere tal. Denne sum stemmer ikke altid overens med den sum, man som læser kommer frem til, hvis man summerer tallene i figurerne. Det beror på, at figurerne viser afrundede tal, men at vi har medtaget decimalerne, når vi har summeret tallene for forskellige svarkategorier.

Spørgsmål til undersøgelsen?

Spørgsmål til undersøgelsen, datagrundlag, metode mv. kan rettes til senior projektleder Anne Sofie Plum Christensen (asc@cancer.dk) hos Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-indsats.

Litteraturliste

- (1) Christensen AS, Behrens CL, Schiøth C, Jensen MP. Forældres betydning for deres børns alkoholforbrug - En systematisk litteraturgennemgang. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2016.
- (2) Sundhedsstyrelsen. Notat: Sundhedsstyrelsens udmeldinger om indtag af alkohol. <https://sst.dk/da/udgivelser/2022/notat-sundhedsstyrelsens-udmeldinger-om-indtag-af-alkohol>. 2022.
- (3) Schramm S, Bramming M, Davidsen M, Jensen HAR, Tolstrup JS. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet. Sygdomsbyrden i Danmark - risikofaktorer. Sundhedsstyrelsen. 2022.
- (4) Eliassen M, Becker U, Gronbaek M, Juel K, Tolstrup JS. Alcohol-attributable and alcohol-preventable mortality in Denmark: an analysis of which intake levels contribute most to alcohol's harmful and beneficial effects. *EurJ Epidemiol*. 2014;29(1):15-26.
- (5) Squeglia LM. Alcohol and the developing adolescent brain. *World Psychiatry*. 2020;19(3):393-4.
- (6) Hansen SER, Lundgaard PB, Christensen ASP. Unges Alkoholvaner i Danmark 2021. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2022.
- (7) <https://www.cancer.dk/nyheder/druk-sender-hvert-aar-30000-unge-paa-skadestuen/> Kræftens Bekæmpelse. 2023.
- (8) Udesen CH, Hviid SS, Becker U, Tolstrup JS. Alcohol-related mortality in 15-24-year-olds in Denmark (2010-2019): a nationwide exploratory study of circumstances and socioeconomic predictors. *Lancet Reg Health Eur*. 2023;29:100620.
- (9) WHO. Alcohol drinking (IARC monographs on the evaluation of the carcinogenic risks to humans). International Agency for Research on Cancer Working Group on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans WHO Press 1988;44.
- (10) WHO. IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans, Vol 100, A Review of Human Carcinogens. International Agency for Research on Cancer. 2011.
- (11) Tybjerg AJ, Friis S, Brown K, Nilbert MC, Mørch L, Koster B. Updated fraction of cancer attributable to lifestyle and environmental factors in Denmark in 2018. *Scientific reports*. 2022;12(1):549.
- (12) McCambridge J, McAlaney J, Rowe R. Adult consequences of late adolescent alcohol consumption: a systematic review of cohort studies. *PLoSMed*. 2011;8(2):e1000413.
- (13) Pitkänen T, Lyyra A, Pulkkinen L. Age of onset of drinking and the use of alcohol in adulthood: a follow-up study from age 8–42 for females and males. *Addiction*. 2005;100.
- (14) Grant BF, Stinson FS, Harford TC. Age at onset of alcohol use and DSM-IV alcohol abuse and dependence: a 12-year follow-up. *JSubstAbuse*. 2001;13(4):493-504.
- (15) Andersen A, Toftager M, Morgen CS, Rasmussen M, Kierkegaard L, Holstein BE, et al. Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed (SDU). 2019.
- (16) Sundhedsstyrelsen. Danskernes sundhed - Den Nationale Sundhedsprofil 2021. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet. Sundhedsstyrelsen 2022.

- (17) Jensen HAR, Udesen CH, Ekholm O. Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2019. Sundhedsstyrelsen. 2020.
- (18) Kraus L, Guttormsson U, Leifman H, Arpa S, Molinaro S, Monshouwer K, et al. ESPAD Report 2015 - Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2016.
- (19) Tolstrup J, Demant J, Grønbæk M, Møller SP, Pedersen MU, Pisinger V. Unges alkoholkultur - et bidrag til debatten. Vidensråd for forebyggelse. 2019.
- (20) Diderichsen F, Andersen I, Manuel C. Ulighed i sundhed – årsager og indsatser. Sundhedsstyrelsen. 2011.
- (21) Mellem broccoli og bajere - forebyggelse ifølge danskerne. TrygFonden og Mandag Morgen. 2017.
- (22) Mahler Sørensen ML, Sommer N, Christensen AS, Behrens CL. Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2015.
- (23) Behrens CL, Lundgaard PB, Christensen ASP. Danskernes alkoholvaner 2020. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2022:62.
- (24) Christensen A, ; Zachariasen, E; Behrens, CL. Danskernes alkoholvaner 2019. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2020.
- (25) Christensen ASP, Jacobsen MH, Meyer MKH. Danskernes alkoholvaner 2018. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2019.
- (26) <https://www.cancerdk/nyheder/vaelgerne-klar-til-18-aarsgraense-for-koeb-af-alkohol/2022> Kræftens Bekæmpelse 2022.
- (27) <https://www.altinget.dk/sundhed/artikel/202829-ny-maaling-unge-under-18-aar-skal-ikke-kunne-koebe-alkohol> Epinion for Altinget. 2020.
- (28) Christensen ASP, Lundgaard PB, H. MMK, Lourenco S. Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2020. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2021.
- (29) Meyer MKHB, Christine Lind. Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2016. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2017.
- (30) Lundgaard P, CL SCB. Forældres holdninger til unges alkoholvaner 2018. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba). 2019.
- (31) Fremtidens alkoholpolitik - ifølge danskerne. Mandag Morgen og TrygFonden. 2009.
- (32) Møller SP, Tolstrup JS, Hviid SS, Bendtsen P. Alcohol norms and alcohol intake among high school students. Scandinavian Journal of Public Health. 2022.
- (33) Østergaard J, Järvinen M, Andreasen AG. A matter of rules? A longitudinal study of parents' influence on young people's drinking trajectories. European addiction research. 2018.
- (34) Dobrow MJ, Orchard MC, Golden B, Holowaty E, Paszat L, Brown Ad, et al. Response audit of an Internet survey of health care providers and administrators: implications for determination of response rates. JMedInternetRes. 2008.

I denne rapport kortlægges forældres viden, holdninger og adfærd i forhold til unges – og særligt deres egne børns – alkoholvaner. Rapporten er baseret på data fra en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 1.497 forældre med mindst ét barn i alderen 13-17 år. Undersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet Epinion i 2022, og data er nationalt repræsentativt i forhold til forældres køn, barns alder og region.

I rapporten kortlægges blandt andet forældre til 13-17-åriges:

- Holdninger til unge og alkohol
- Holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol
- Kendskab til deres børns alkoholforbrug
- Holdninger og bekymringer i forhold til deres børns alkoholforbrug
- Indflydelse på deres børns alkoholvaner
- Kendskab til sammenhængen mellem alkohol og kræft.

Rapporten er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholindsats 'Fuld af liv'.

Kræftens Bekæmpelse
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Tlf.: 35 25 75 00
www.alkoholdning.dk

TrygFonden

